

Έντυπο υλικό στα Θρησκευτικά ΣΤ' Δημοτικού

**Ο κόσμος της θρησκείας
Ανακαλύπτουμε κείμενα, μνημεία,
τόπους και γεγονότα**

Τόμος 3ος

Έντυπο υλικό στα Θρησκευτικά ΣΤ' Δημοτικού

Ο κόσμος της θρησκείας

**Ανακαλύπτουμε κείμενα, μνημεία,
τόπους και γεγονότα**

Το έντυπο προσωρινό υλικό στα Θρησκευτικά δημιουργήθηκε με την ευθύνη της επιτροπής εμπειρογνομόνων του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής στο πλαίσιο υλοποίησης του Υποέργου «Εκπόνηση Προγραμμάτων Σπουδών Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης και Οδηγών για τον Εκπαιδευτικό «Εργαλεία Διδακτικών Προσεγγίσεων» της Πράξης «ΝΕΟ

**ΣΧΟΛΕΙΟ (Σχολείο 21ου αιώνα) -
Νέο Πρόγραμμα Σπουδών. Το παρόν
υλικό συνοδεύει το αντίστοιχο Πρό-
γραμμα Σπουδών και τον Οδηγό Εκ-
παιδευτικού.**

**Για τη σύνταξη του φακέλου προ-
σωρινού υλικού στα Θρησκευτικά
ΣΤ΄ Δημοτικού εργάστηκαν αμισθί
το μέλος της επιτροπής εμπειρο-
γνωμόνων **Αντώνιος Παναγάκης,**
**Εκπαιδευτικός Πρωτοβάθμιας Εκ-
παίδευσης και οι εκπαιδευτικοί:****

**Μαίρη Βούκανου, Σχολική Σύμβου-
λος Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης
Γεωργία Καρέλα, Εκπαιδευτικός
Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης**

**Παρασκευή Μυλωνά, MA, PhD
στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση**

**Σχεδιασμός και μορφοποίηση Φακέ-
λου:**

**Παρασκευή Μυλωνά, MA, PhD στην
Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση**

**Εικονογράφηση εξωφύλλου: Κο-
ψίδης Ράλλης, «Το όραμα του Απ.
Παύλου», τοιχογραφία στον νάρ-
θηκα του ιερού ναού Αποστόλου
Παύλου του Ορθοδόξου Κέντρου
του Οικουμενικού Πατριαρχείου,
Chambésy Genève, 1978.**

Η αξιολόγηση, η κρίση των προσαρμογών και η επιστημονική επιμέλεια του προσαρμοσμένου βιβλίου πραγματοποιείται από τη Μονάδα Ειδικής Αγωγής του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής.

Η προσαρμογή του βιβλίου για μαθητές με μειωμένη όραση από το ΙΤΥΕ – ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ πραγματοποιείται με βάση τις προδιαγραφές που έχουν αναπτυχθεί από ειδικούς εμπειρογνώμονες για το ΙΕΠ.

**ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ
ΓΙΑ ΜΑΘΗΤΕΣ
ΜΕ ΜΕΙΩΜΕΝΗ ΟΡΑΣΗ**

ΙΤΥΕ - ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ

**ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΕΡΕΥΝΑΣ
ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ
ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ**

ΦΑΚΕΛΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

**Έντυπο προσωρινό υλικό
στα Θρησκευτικά ΣΤ' Δημοτικού**

Τόμος 3ος

**ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ
ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΩΝ ΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΩΝ
«ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ»**

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ 5

Από τους Χριστιανούς της χώρας μας στους Χριστιανούς του κόσμου

Χριστιανοί της Ελλάδας, της Ινδίας, της Νορβηγίας, της Σερβίας, του Σουδάν, της Ιερουσαλήμ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ 5

Από τους Χριστιανούς της χώρας
μας στους Χριστιανούς του κόσμου

Χριστιανικές παραδόσεις της χώρας μας

Ορθόδοξοι

Η μεγαλύτερη χριστιανική κοινότητα στην Ελλάδα είναι οι Ορθόδοξοι χριστιανοί. Η χριστιανική πίστη είναι Συνταγματικά κατοχυρωμένη με τον ακόλουθο τρόπο: Στο προοίμιο του Συντάγματος γίνεται επίκληση «εις το όνομα της Αγίας και Ομοουσίου και Αδιαιρέτου Τριάδος», και η θρησκεία της «Ανατολικής Ορθόδοξης Εκκλησίας του Χριστού» αναγνωρίζεται ως «επικρατούσα θρησκεία στην Ελλάδα» στο Άρθρο 3 του Συντάγματος. Στην 1η παράγραφο του ίδιου άρθρου, το

Σύνταγμα ρυθμίζει τις εκκλησιαστικές σχέσεις μεταξύ της «Ορθόδοξης Εκκλησίας της Ελλάδας, που γνωρίζει κεφαλή της τον Κύριο ημών Ιησού Χριστό» και της «Μεγάλης Εκκλησίας της Κωνσταντινούπολης», ενώ η 3η παράγραφος του ίδιου άρθρου απαγορεύει την μετάφραση της Αγίας Γραφής χωρίς την έγκριση της Ορθόδοξης Εκκλησίας.

Οι Έλληνες, ένας λαός θαλασσινός δημιούργησαν αποικίες που χάνονται μέσα στον μύθο και στην προϊστορία. Στην ελληνιστική περίοδο και στην εποχή του Βυζαντίου, πολλοί Έλληνες πηγαίνουν στην Ασία, στην Αφρική και στην Ευρώπη. Μετά την Άλωση της Πόλης, λόγιοι και έμποροι ξενιτεύονται σε μεγάλες ευρωπαϊκές πόλεις και

ιδρύουν λαμπρές ελληνικές παροικίες. Σήμερα, μια άλλη μικρή Ελλάδα υπάρχει έξω από τα σύνορά της χώρας μας. Έξι περίπου εκατομμύρια Έλληνες ζουν σε όλους τους τόπους, ως τα πέρατα της γης. Αυτός ο Ελληνισμός είναι ένα δυναμικό κομμάτι του έθνους, με τα μάτια της ψυχής στραμμένα στη μητέρα πατρίδα. Οι απόδημοι Έλληνες βοήθησαν στον αγώνα του έθνους για την ανεξαρτησία του και μέχρι σήμερα κινητοποιούνται πρόθυμα στις κρίσιμες στιγμές της ιστορίας του.

Μεγάλο μέρος των αποδήμων είναι οργανωμένο σε κοινότητες. Πολλές από αυτές διαθέτουν ναό και ιερείς (εκκλησιαστικές κοινότητες) και έχουν παλιά ιστορία. Την εκκλησιαστική φροντίδα στις κοι-

νότητες στην Κεντρική και Δυτική Ευρώπη, την Αμερική και την Αυστραλία ασκεί το Οικουμενικό Πατριαρχείο της Κωνσταντινούπολης, στο οποίο ανήκουν εκκλησιαστικά.

Κατασκήνωση μαθητών Δημοτικού και Γυμνασίου στην ορθόδοξη ενορία Saint Paul, Κοννέκτικατ Η.Π.Α., Ιούλιος 2016

Ιδέες για δραστηριότητες

- 1. Σε δυάδες, συζητήστε μία προτίμησή σας π.χ. στο παιχνίδι ή στη μουσική και εξηγήστε ο ένας στον άλλο τί σημαίνει για σας αυτή η προτίμηση. Ύστερα, συζητήστε και σκεφτείτε σαν τάξη την ιδέα: Όσο καλύτερα γνωρίζουμε ο ένας τον άλλο τόσο περισσότερο τον σεβόμαστε.**
- 2. Ποιες ερωτήσεις θα κάνατε στον διπλανό/στην διπλανή σας για να τον/την γνωρίσετε καλύτερα;**
- 3. Συζητήστε στην τάξη το εξής σενάριο: Βρίσκεστε μετανάστες, μόνοι σε μια καινούρια ξένη χώρα. Ποιους ανθρώπους θα προσπαθήσετε να βρείτε εκεί**

για να νιώσετε οικεία; Τι χαρακτηριστικά θα έχουν αυτοί;

Η θρησκευτική πίστη είναι σημαντική για να γνωριστούν μεταξύ τους νεοφερμένοι και άγνωστοι;

Ορθόδοξες κοινότητες αποδήμων Ελλήνων υπάρχουν σήμερα:

- **Στην Αγγλία, κυρίως από νησιώτες και Κυπρίους.**
- **Στη Γερμανία, στις μεγάλες βιομηχανικές πόλεις, κυρίως από μετανάστες.**
- **Στη Γαλλία, και περισσότερο στη Μασσαλία, που ήταν αρχαία ελληνική αποικία.**
- **Στην Ολλανδία, στο Άμστερνταμ, Ουτρέχτη, Ρότερνταμ κ.ά.**
- **Στο Βέλγιο, άλλοτε κυρίως από ανθρακωρύχους, τώρα από**

διπλωμάτες και οικονομικούς παράγοντες.

- **Στην Ιταλία, μικρές κοινότητες στη Βενετία, Τεργέστη, Νάπολη.**
- **Στην Αυστρία, και προπάντων στη Βιέννη, όπου βρίσκεται ο ιστορικός ναός του αγίου Γεωργίου.**
- **Στη Ρωσία, στην Αίγυπτο και στη Νότια Αφρική. Στις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής, στον Καναδά και στη Λατινική Αμερική και ασφαλώς στην Αυστραλία.**

Για τους απόδημους, κέντρο της κοινότητας είναι ο ναός, όπου υπάρχει. Εκεί, με λατρευτικές και άλλες εκδηλώσεις, ζουν την πίστη και τις παραδόσεις της πατρίδας. Νιώθουν ενωμένοι και δυνατοί. Διατηρούν τη γλώσσα, τα έθιμα και τον πολιτισμό τους.

Άγιος Γεώργιος Βιέννης

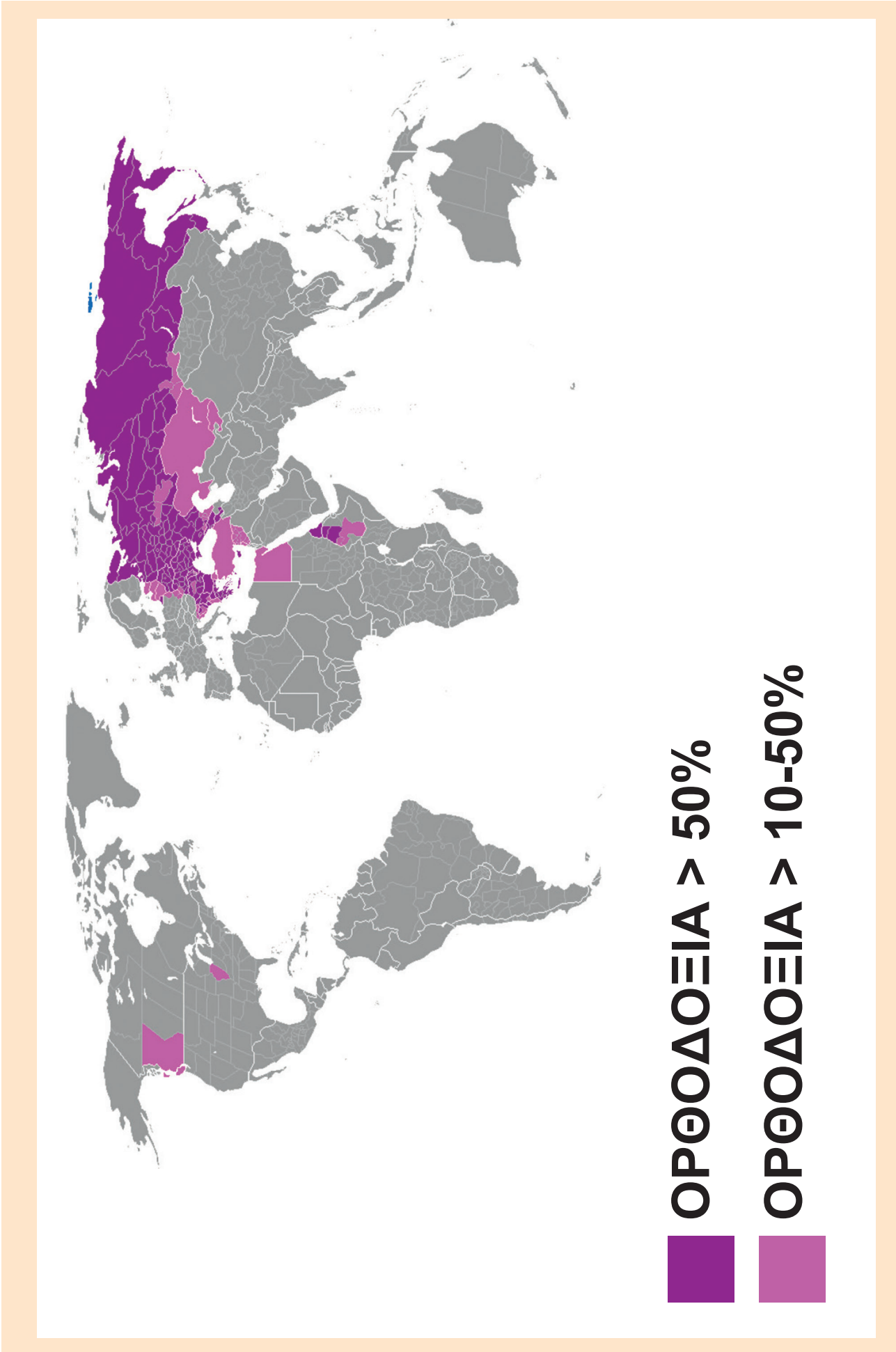

Πάσχα Ελλήνων στην Αυστραλία

Ιδέα για δραστηριότητα

1. Παρατηρήστε στον χάρτη σε ποιες χώρες συναντούμε τους μεγαλύτερους πληθυσμούς ορθοδόξων.

Σύμφωνα με όσα διαβάσατε παραπάνω, αλλά και μετά από μια σύντομη έρευνα, σημειώστε στον χάρτη της τάξης με σημαία ή αυτοκόλλητα χαρτάκια σε ποιες από αυτές τις χώρες υπάρχουν κοινότητες Ελλήνων Ορθοδόξων.

2. Χωριστείτε σε δυάδες και φτιάξτε ένα πόστερ ακολουθώντας τα παρακάτω βήματα:

- Αναζητήστε στο διαδίκτυο ελληνικές εκκλησίες στο εξωτερικό.**
- Γράψτε το όνομα της εκκλησίας και της χώρας στην οποία βρίσκεται.**
- Πότε ιδρύθηκε; Από ποιον;**
- Πώς βρέθηκαν Έλληνες Ορθόδοξοι σε εκείνο το μέρος; Πείτε με λίγα λόγια την ιστορία τους.**
- Πόσοι βρίσκονται εκεί σήμερα;**

3. Με τη βοήθεια της δασκάλας/ του δασκάλου σας μπειτε στην ιστοσελίδα του Οικουμενικού Πατριαρχείου και αναζητήστε πληροφορίες για τις αυτοκέφαλες Εκκλησίες Ορθοδόξων στον κόσμο. Σε πόσες και ποιες από αυτές συναντούμε Έλληνες;

Καθολικοί

Πρόκειται για θρησκευτική και όχι εθνική μειονότητα. Οι βασικές διαφορές με την Ορθόδοξη πίστη εντοπίζονται στα εξής ζητήματα:

- α. Στο Σύμβολο της Πίστεως, στο οποίο δηλώνουν την πίστη ότι το Άγιο Πνεύμα εκπορεύεται και από τον Χριστό-Υιό και όχι μόνο από τον Πατέρα, όπως πιστεύουν οι Ορθόδοξοι,**
- β. Στην τέλεση των Μυστηρίων**
- γ. Στο αλάθητο του Πάπα σε ζητήματα πίστης.**

Οι περισσότεροι Έλληνες καθολικοί είναι απόγονοι Βενετών και Γενοβέζων από τις αρχές του 13ου μέχρι τα τέλη του 18ου αιώνα που είχαν υπό την επικυριαρχία τους πολλά ελληνικά νησιά. Υπάρχουν επίσης και οι απόγονοι των Βαυαρών που ήρθαν στην Ελλάδα κατά τη βασιλεία του Όθωνα, αν και αρκετοί από αυτούς στην πορεία των χρόνων ασπάστηκαν την ορθόδοξη πίστη. Τα έθιμα και οι παραδόσεις, ιδίως στα νησιά, είναι κοινά μεταξύ καθολικών και ορθοδόξων. Η συμβολή των Ελλήνων καθολικών στο χτίσιμο του νεοελληνικού κράτους, αλλά και στον πολιτισμό, τις τέχνες και εν γένει τη δημόσια ζωή είναι σημαντική.

Οι Έλληνες πολίτες που δηλώνουν Καθολικοί ζουν κυρίως στις

Κυκλάδες και τα Επτάνησα. Η Καθολική κοινότητα αυξήθηκε τα τελευταία χρόνια με την έλευση αλλοδαπών (σήμερα πιστεύεται πως αριθμεί πάνω από 200.000 μέλη).

Αρμένιοι

Οι Αρμένιοι χριστιανοί δεν αποδέχονται την Δ΄ Οικουμενική Σύνοδο (451 μ.Χ.) της Ορθόδοξης Εκκλησίας, στην οποία επικυρώθηκε οριστικά το Σύμβολο της Πίστεως (το γνωστό μας 'Πιστεύω') και λύθηκε το χριστολογικό ζήτημα (αν ο Χριστός ήταν μόνο Θεός ή μόνο άνθρωπος, ή και τα δύο). Οι Αρμένιοι, σε αντίθεση με τους Ορθόδοξους είναι Μονοφυσίτες.

Στην Αθήνα υπάρχει Αρχιεπισκοπή της Αρμενικής Εκκλησίας και Μητροπολιτικός ναός, ενώ σε

**πολλές άλλες πόλεις υπάρχουν αρ-
μενικοί ναοί. Η αρμενική μειονότη-
τα έχει βαθιές ιστορικές ρίζες στη
χώρα μας.**

**Μητροπολιτικός Ναός Αρμενίων Άγι-
ος Φωτιστής, Αθήνα**

Κόπτες

Σήμερα στην Ελλάδα εκτιμάται ότι ζουν πάνω από 4.000 κυρίως Αιγύπτιοι αλλά και Αιθίοπες Κόπτες. Οι Κόπτες αποτελούν τον σημαντικότερο Χριστιανικό πληθυσμό στη Μέση Ανατολή, καθώς και τη σημαντικότερη εθνοθρησκευτική μειονότητα στην περιοχή, με εκτιμώμενο ποσοστό της τάξεως του 10% επί του συνόλου του πληθυσμού της Αιγύπτου. Η Κοπτική γλώσσα είναι άμεσος απόγονος της αρχαίας

αιγυπτιακής και το κοπτικό αλφάβητο αποτελεί τροποποιημένη μορφή του ελληνικού αλφάβητου. Ως γλώσσα καθημερινής επικοινωνίας η Κοπτική άνθισε από το 200 έως το 1100 μ.Χ κι επιβιώνει σήμερα ως λειτουργική γλώσσα της Κοπτικής Εκκλησίας.

Αγγλικανοί

Έτσι αποκαλούνται οι αυτόνομες χριστιανικές εκκλησίες οι οποίες ακολουθούν την παράδοση της Εκκλησίας της Αγγλίας και βρίσκονται σε κοινωνία μαζί της. Η Αγγλικανική Εκκλησία είναι η τρίτη σε μέγεθος χριστιανική Εκκλησία στον κόσμο με πάνω από ογδόντα εκατομμύρια μέλη. Πνευματικός ηγέτης της είναι ο Αρχιεπίσκοπος του Καντέρμπουρι.

Στην Αθήνα, λίγα χρόνια μετά την Επανάσταση (1843), κτίστηκε ο ναός του Αγίου Παύλου ο οποίος εξυπηρετεί τα μέλη της αγγλικανικής κοινότητας και άλλους προτεστάντες χριστιανούς.

Άλλες κοινότητες προτεσταντικής προέλευσης

Εκτός από τους Αγγλικανούς, στην Ελλάδα υπάρχουν και άλλες προτεσταντικές κοινότητες ή ομάδες με προτεσταντική προέλευση όπως είναι οι Ευαγγελικοί, οι Πεντηκοστιανοί

κ.ά. Κοινό γνώρισμά τους είναι η πίστη στον Ιησού Χριστό, στη μοναδικότητα της Αγίας Γραφής ως πηγής της πίστης, η πεποίθηση ότι ο άνθρωπος σώζεται μόνο από τη θεία χάρη και από την πίστη.

Μερικά ενδεικτικά παραδείγματα τέτοιων κοινοτήτων είναι τα εξής:

Η Ελληνική Ευαγγελική Εκκλησία ιδρύθηκε το 1958. Αποτελεί την πρώτη προτεσταντική ομολογία που οργανώθηκε στη χώρα.

Η Σύνοδος Αποστολικής Εκκλησίας Πεντηκοστής Ελλάδας είναι μια ένωση πεντηκοστιανών κοινοτήτων στην Ελλάδα, η οποία σήμερα περιλαμβάνει 13 τοπικές περιφέρειες και αποτελεί όργανο της Αποστολικής Εκκλησίας της Πεντηκοστής.

Οι Μάρτυρες του Ιεχωβά δραστηριοποιούνται στη χώρα μας από τις αρχές του 20ού αιώνα. Χαρακτηριστικό τους είναι η προσήλωση στη μελέτη της Αγίας Γραφής και η προσημονή εγκαθίδρυση χιλιετούς βασιλείας του Χριστού πάνω στη Γη.

Η Εκκλησία των Αντβεντιστών της Εβδόμης Ημέρας προέρχεται από τον προτεσταντικό χώρο. Χαρακτηριστικό γνώρισμα τους είναι η προσήλωση στις 10 εντολές και στην τήρηση του Σαββάτου.

Ιδέες για δραστηριότητες

- 1. Φτιάξτε ένα κολλάζ με θέμα «ο Σταυρός ενώνει τους Χριστιανούς».**
- 2. Χωριστείτε σε ομάδες. Η κάθε ομάδα επιλέγει μια χριστιανική κοινότητα (εκτός από την Ορθοδοξία) και επιλέγει 3 χαρακτηριστικά του τρόπου λατρείας που θεωρούν σημαντικά ή εντυπωσιακά.**

Χωρίστε ένα πόστερ κάθετα στα δύο. Στη μία πλευρά κολλήστε εικόνες, γράψτε περιγραφές ή ζωγραφίστε τα χαρακτηριστικά που επιλέξατε. Από την άλλη πλευρά κάνετε το ίδιο για την Ορθοδοξία.

Ένας ενδεικτικός Θρησκευτικός χάρτης της Ελλάδας θα μπορούσε να περιλαμβάνει τις ακόλουθες περιοχές:

A) Τις Κυκλάδες: Στην Πάρο υπάρχει ο ορθόδοξος ναός της Εκατονταπυλιανής, ένας από τους καλύτερα διατηρημένους ορθόδοξους ναούς, που βρίσκονται στην Ελλάδα.

Στην Αμοργό είναι χτισμένο πάνω στα βράχια, σε υψόμετρο 300 μέτρων, το Μοναστήρι της Παναγιάς της Χοζοβιώτισσας. Η Μονή χτίστηκε με αφορμή την εύρεση της θαυματουργής εικόνας της Παναγίας στην Αμοργό, προερχόμενη από την περιοχή Χόζοβα της Παλαιστίνης, κατά τον 9ο μ.Χ. αιώνα.

Ναοί καθολικών στη Σύρο είναι ο Άγιος Γεώργιος στην Άνω Σύρο και

στην Τήνο ο Ιερός Ναός του Αγίου Ιωσήφ, που οικοδομήθηκε από Μοναχούς του Τάγματος των Ιησουιτών το 1840.

Παναγιά Χοζοβιώτισσα, Αμοργός

Ναός Αγ. Γεωργίου, Άνω Σύρος

Ναός Αγίου Ιωσήφ, Λουτρά Τήνου

Άγιος Διονύσιος Ζακύνθου

Β) Τα Ιόνια νησιά, συναντούμε χαρακτηριστικούς ορθόδοξους ναούς, όπως τον Άγιο Γεράσιμο στην Κεφαλλονιά, τον Άγιο Διονύσιο στη Ζάκυνθο, τον Άγιο Σπυρίδωνα στην Κέρκυρα.

Γ) Την Κρήτη η Μονή στο Αρκάδι, αλλά και τα μοναστήρια της χερσονήσου της Σούδας είναι σημαντικά προσκυνήματα των ορθόδοξων χριστιανών.

Η Μονή Αρκαδίου ιδρύθηκε από τον μοναχό Αρκάδιο. Η πρώτη μορφή της μονής πιθανολογείται ότι οικοδομήθηκε μάλλον κατά την περίοδο 961 με 1014 ή στα πρώτα χρόνια της Βενετοκρατίας.

Το Αρκάδι

Η Ροτόντα

Δ) Τη Μακεδονία

Στη Θεσσαλονίκη συναντάμε πολλούς βυζαντινούς ναούς, όπως τον Άγ. Δημήτριο, τη Ροτόντα, τον Άγ. Νικόλαο Ορφανό.

Στην Κατερίνη σημαντική είναι η παρουσία της κοινότητας των ευαγγελικών, που ιδρύθηκε το 1923 μετά

την ανταλλαγή πληθυσμών από Έλληνες Ευαγγελικούς που προέρχονταν από Ευαγγελικές Εκκλησίες του Πόντου.

Η Παναγία Σουμελά

Η Παναγία Σουμελά στο Βέρμιο, συγκεντρώνει πλήθος πιστών από το 1951, όταν ο Φίλων Κτενίδης έκανε πράξη την επιθυμία όλων των Ποντίων, με τη θεμελίωση της Νέας Παναγίας Σουμελά στην Καστανιά της Βέροιας.

Μονή Σιμωνόπετρας

Το Άγιο Όρος βρίσκεται στη Χερσόνησο του Άθω (τρίτο πόδι Χαλκιδικής). Πρόκειται για αυτοδιοίκητο τμήμα της Ελλάδας και «Αυτόνομη Μοναστική Πολιτεία». Εκεί βρίσκονται διάσπαρτα 20 μοναστήρια και πολλά άλλα μοναστικά ιδρύματα χτισμένα από τον καιρό του Βυζαντίου αλλά και πιο πρόσφατα. Θεωρείται ιερός τόπος στον οποίο γίνονται πολλά προσκυνήματα. Λόγω

του ιδιαίτερου σεβασμού που έχουν οι μοναχοί στην Παναγία, το Άγιο Όρος ονομάζεται αλλιώς και «Περιβόλι της Παναγίας».

Μονή Δοχειαρίου

Ιδέα για δραστηριότητα

Σε έναν χάρτη του Νομού σας, βρείτε τις τοποθεσίες των μεγαλύτερων ή σημαντικότερων ιστορικά Ναών (ορθοδόξων ή όχι). Σημειώστε τις τοποθεσίες και κολλήστε δίπλα μια φωτογραφία του κάθε ναού.

Συμβουλευτείτε και την ιστοσελίδα της τοπικής σας Μητρόπολης.

Το χριστιανικό ψηφιδωτό της Ευρώπης

Τόποι προσευχής

Η Ευρώπη και ο πολιτισμός της συνδέονται στενά με τη ιστορική εξέλιξη του Χριστιανισμού και τις παραδόσεις του. Παρά τις μεγάλες και τις μικρές διαιρέσεις παντού αναγνωρίζουμε τα χριστιανικά θεμέλια ενός μεγάλου μέρους του ευρωπαϊκού πολιτισμού. Οι τόποι λατρείας και προσευχής των χριστιανών, που προέρχονται από το μακρινό παρελθόν, αποτελούν μέρος της ευρωπαϊκής και γενικότερα της παγκόσμιας πολιτιστικής κληρονομιάς. Επί πολλούς αιώνες, η εξέλιξη των τύπων της εκκλησιαστικής αρχιτεκτονικής σήμαινε και την εξέλιξη της τέχνης στον ευρύτερο χώρο, αφού η εκκλησιαστική και

θησκευτική τέχνη αποτελούσε θεμελιώδες τμήμα της.

Ο ευρωπαϊκός πολιτισμός θα ήταν πολύ φτωχότερος χωρίς τους ιστορικούς ναούς των χριστιανών, τόσο στην Ορθόδοξη Ανατολή, όσο και στη Χριστιανική Δύση. Στην μεν Ανατολή κυριάρχησε διαχρονικά ο βυζαντινός τύπος ναού ενώ στη Δύση ο ρομανικός, αλλά και στις δύο με την πάροδο του χρόνου εμφανίστηκαν και άλλοι τύποι ή ρυθμοί όπως οι γοθτικοί, οι αναγεννησιακοί, και άλλοι νεότεροι τύποι. Η δημιουργία τους οφείλεται σε σπουδαίους καλλιτέχνες που εμπνεύστηκαν από τη διδασκαλία και τη ζωή του Χριστιανισμού.

Βυζαντινή και μεταβυζαντινή εποχή: Μέχρι σήμερα σώζονται πολλοί ναοί σε όλους τους τύπους (περίκεντρος, βασιλική, βασιλική με τρούλο, βυζαντινοί τύποι), όπως είναι η Ροτόντα Θεσσαλονίκης, ο Άγιος Δημήτριος Θεσσαλονίκης, η Αγία Σοφία Κωνσταντινούπολης, η Εκατονταπυλιανή της Πάρου, και πολλές μεταγενέστερες βυζαντινές εκκλησίες διάφορων τύπων στη Θεσσαλονίκη, στην Καστοριά, στη Βέροια, στον Μυστρά, στο Άγιο Όρος, καθώς επίσης στη Βενετία (Άγιος Μάρκος), στα Ιεροσόλυμα, στην Αχρίδα κ.ά.

Εκατονταφυλιανή Πάρου

Μεσαιωνική Ευρώπη: Από τον 11ο αιώνα διαδίδεται ο ρομανικός τύπος ναού, όπως είναι η Παναγία του Πουατιέ (Γαλλία), ο Καθεδρικός του Ντάραμ (Αγγλία), ο Άγιος Ιάκωβος της Κομποστέλας (Ισπανία) κ.ά. Από τον 12ο αιώνα, στην Ευρώπη εξαπλώνεται ο γοτθικός τύπος ναού, σύμφωνα με τον οποίο κτίστηκαν μεγάλοι καθεδρικοί ναοί,

40 / 94 - 95

όπως είναι η Παναγία των Παρισίων (Γαλλία), το Αβαείο του Ουέστμινστερ (Αγγλία), ο Άγιος Στέφανος της Βιέννης (Αυστρία), ο καθεδρικός της Νυρεμβέργης (Γερμανία) κ.ά.

**Η Παναγία των Παρισίων
Ευρώπη της Αναγέννησης: Η
Αναγέννηση έφερε λαμπρά δείγμα-
τα αρχιτεκτονικής, που συνδύαζαν**

στοιχεία από τη χριστιανική και από την κλασική τέχνη της αρχαιότητας με γνωστότερα παραδείγματα τον ναό του Αγίου Πέτρου στη Ρώμη (Ιταλία), την Παναγία των Λουλουδιών στη Φλωρεντία και τον καθεδρικό του Έστεργκομ στην Ουγγαρία.

Άγιος Πέτρος, Ρώμη

Νεότερη εποχή: Η θρησκευτική αρχιτεκτονική συνεχίζει να ακμάζει και στα νεότερα χρόνια τόσο στη Χριστιανική Δύση όσο και στην Ορθόδοξη Ανατολή. Εμφανίζονται διάφορες τάσεις, από τις οποίες άλλες προσανατολίζονται σε παλιότερα πρότυπα, όπως είναι ο Μητροπολιτικός ναός Αθηνών, Άγιος Ανδρέας Πατρών, καθεδρικός ναός Αλεξάνδρου Νιέφσκι στη Σόφια (Βουλγαρίας) κ.ά., ενώ άλλες ακολουθούν πιο «νεωτερικές» κατευθύνσεις, όπως είναι ο νέος Ορθόδοξος καθεδρικός ναός της Ανάστασης στα Τίρανα (Αλβανία). Αρκετοί νεότεροι ναοί ακολουθούν ακόμη και ρηξικέλευθα «μοντέρνες» γραμμές, όπως βλέπουμε σε διάφορους ναούς και αίθουσες προσευχής των Προτεσταντών αλλά και σε αρχιτεκτονικά

πρωτοποριακά έργα όπως ο ναός της Σαγκράδα Φαμίλια των Καθολικών ή ο Ορθόδοξος ναός του Ευαγγελισμού στο Γουισκόνσιν των ΗΠΑ.

Ναός της Αναστάσεως, Τίρανα

Σαγκράδα Φαμίλια, Βαρκελώνη

Ναός του Ευαγγελισμού, Γουισκόνσιν

Σε όλες τις περιπτώσεις, από τα εκκλησάκια της τουρκοκρατίας μέχρι τους μνημειώδεις μεγάλους καθεδρικούς ναούς στην Ευρώπη, η τέχνη αυτή είναι αποτέλεσμα της ευαισθησίας και της πίστης των χριστιανών στην εποχή τους.

Σήμερα, όπου υπάρχουν και λειτουργούν αυτοί οι ναοί, αποτελούν για τους χριστιανούς τόπους συνάντησης, λατρείας και προσευχής, για πολλούς επισκέπτες χώρους ανάτασης και ελπίδας, καθώς επίσης για όλους αυτούς που αγαπούν την τέχνη αντικείμενο μελέτης και θαυμασμού.

Ιδέα για δραστηριότητα

Χωριστείτε σε δύο ομάδες: Σε έναν χάρτη της Ευρώπης, η πρώτη ομάδα σημειώνει τη σημαντικότερη χριστιανική Εκκλησία κάθε χώρας και η δεύτερη σε ποιά εποχή χτίστηκε.

Μπορείτε με πινέζες, κλωστή και χαρτάκια να σημειώνετε το όνομα, την τοποθεσία και την αρχιτεκτονική εποχή κάθε χριστιανικής Εκκλησίας για να έχετε πιο καθαρή εικόνα του χριστιανικού ψηφιδωτού της Ευρώπης.

Τρόποι λατρείας (εικόνες, αγάλματα, έθιμα)

Οι τρόποι και τα έθιμα της λατρείας του Θεού από τους χριστιανούς αλλάζουν από εποχή σε εποχή και από τόπο σε τόπο. Περισσότερο έντονες είναι οι διαφορές που υπάρχουν μεταξύ διαφορετικών θρησκευτικών παραδόσεων.

Για παράδειγμα, οι Ορθόδοξοι και οι Καθολικοί τιμούν τον Χριστό, την Παναγία και τους αγίους με εορτές, με ναούς και με εικόνες. Οι εικόνες θεωρούνται ιερές, επειδή παραπέμπουν στο πρωτότυπο, δηλαδή το εικονιζόμενο πρόσωπο. Οι Καθολικοί, επιπλέον, συνηθίζουν να φτιάχνουν και αγάλματα ενώ οι Ορθόδοξοι όχι. Στους Προτεστάντες η τιμή των αγίων και των εικόνων δεν είναι

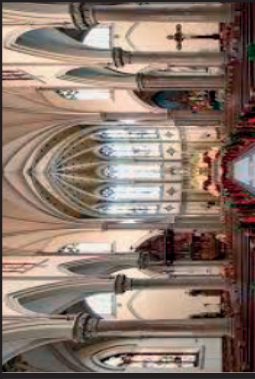

διαδεδομένη ή απορρίπτεται.

Όλοι οι χριστιανοί κατά τη λατρεία συνηθίζουν να ψάλλουν ύμνους. Οι Καθολικοί και οι Προτεστάντες χρησιμοποιούν μουσικά όργανα στην προσευχή, όμως, οι Ορθόδοξοι σπάνια και σε ορισμένους ναούς. Όλοι οι χριστιανοί μελετούν και τιμούν την Αγία Γραφή και την Ιερή Παράδοση, ενώ οι Προτεστάντες αποδέχονται μόνο την Αγία Γραφή ως πηγή της πίστης.

Ιδέα για δραστηριότητα

Για να διαπιστώσετε με μεγαλύτερη ακρίβεια τις διαφορές ανάμεσα στις τρεις χριστιανικές παραδόσεις, δείτε συγκεκριμένα πώς γιορτάζουν μία μεγάλη γιορτή του Χριστιανισμού. Επιλέξτε τα Χριστούγεννα ή το Πάσχα, και συμπληρώστε και επεκτείνετε τον παρακάτω πίνακα σε ένα μεγάλο χαρτόνι.

- Τι συμβαίνει στον ναό για να εορταστεί η γιορτή;**
- Τι ακούγεται; Τι εικόνες υπάρχουν; Τι στολισμός;**
- Ποια έθιμα συνοδεύουν τη γιορτή;**

	ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ	ΜΟΥΣΙΚΗ	ΈΘΙΜΑ	...
Ορθοδοξία				
Καθολικισμός				
Προτεσταντισμός				

Φτιάξτε έναν παρόμοιο πίνακα στο ταμπλό της τάξης ή σε ένα μεγάλο χαρτόνι και γεμίστε τον με σημειώσεις, ζωγραφιές, αποκόμματα, και ό,τι άλλο βρίσκετε ενδιαφέρον.

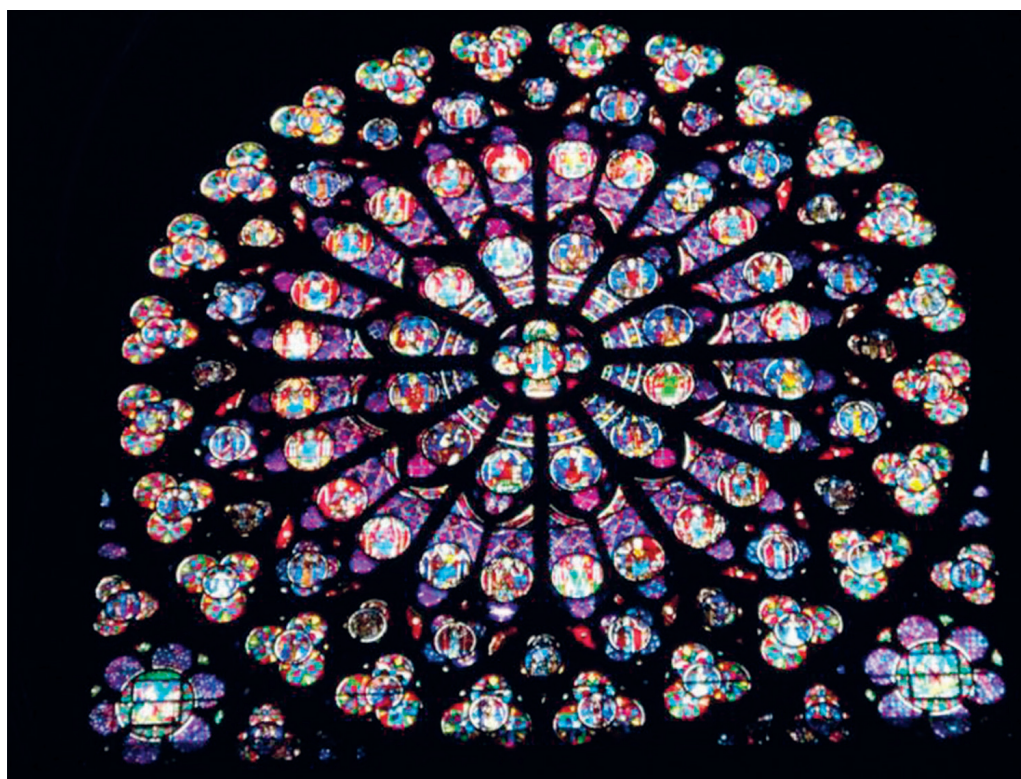
Η «Πιετά» (Αποκαθήλωση), είναι γλυπτό του Μιχαήλ Αγγέλου. Βρίσκεται στην είσοδο του ναού του Αγίου Πέτρου στη Ρώμη.

Από τον ναό της Ευαγγελικής Εκκλησίας στη Βέροια απουσιάζει η διακόσμηση, ενώ προβλέπεται αντίτυπο της Αγίας Γραφής για κάθε πιστό.

Το «εκκλησιαστικό όργανο του Αυτοκράτορα» στον Καθεδρικό ναό του Τολέδο, στην Ισπανία.

Τα περίφημα βιτρώ της Παναγίας των Παρισίων γεμίζουν τον ναό με ένα θαμπό, υποβλητικό φως.

Η εικόνα της Παναγίας της Τήνου

Η εύρεση της εικόνας της Παναγίας της Τήνου αναφέρεται ότι έγινε ύστερα από όραμα της Παναγίας που εμφανίστηκε σε μια μοναχή, την Πελαγία, που ζούσε στο νησί και η οποία τιμάται ως αγία. Η εικόνα βρέθηκε το 1823, κατά τη διάρκεια της Ελληνικής Επανάστασης και γι' αυτό η εύρεσή της θεωρήθηκε θεϊκό σημάδι για την απελευθέρωση των Ελλήνων από τον τουρκικό ζυγό. Μάλιστα, πολλοί αγωνιστές της Επανάστασης, μεταξύ των οποίων ο Κολοκοτρώνης, ο Ανδρέας Μιαούλης, ο Νικηταράς, ο Μακρυγιάννης κ.ά., επισκέφτηκαν το νησί της Τήνου για να την προσκυνήσουν.

Ο ναός και η εικόνα της Παναγίας της Τήνου

Στο σημείο που βρέθηκε η εικόνα κτίστηκε μεγαλοπρεπής ναός που αποτελεί στις μέρες μας ένα από τα μεγαλύτερα προσκυνήματα των χριστιανών στην Ελλάδα. Χιλιάδες πιστοί επισκέπτονται το νησί κάθε χρόνο, ειδικά τον δεκαπενταύγουστο στις ημέρες της γιορτής της (15 Αυγούστου, Κοίμηση της Θεοτόκου), για να προσκυνήσουν την εικόνα και τον ναό της Παναγίας και

να πραγματοποιήσουν τα τάματά τους. Πολύ συχνά, φέρνουν μαζί τους διάφορα αφιερώματα, όπως είναι μικρές μεταλλικές εικόνες, λαμπάδες, λάδι, λιβάνι, άρτους ή ακόμη πρόσφορα (λειτουργιές) και κρασί για τη Θεία Ευχαριστία. Πολλοί πιστοί που επισκέπτονται τον ναό μιλούν για θαυμαστά σημεία, θαύματα και ευεργεσίες της Παναγίας.

Η Ιερά Καρδιά του Ιησού στην Τήνο

Η Ιερά Καρδία του Ιησού, είναι ένα από τα μεγαλύτερα οργανωμένα προσκυνήματα των Καθολικών της Ελλάδος, στο Εξωμβούργο της Τήνου. Το Προσκυνητήριο της Ιεράς Καρδίας του Ιησού είναι ικανό να δεχθεί χιλιάδες πιστών κατά το πανηγύρι του, που γίνεται τη δεύτερη Κυριακή του Ιουλίου. Κτίστηκε από Ιησουίτες Πατέρες, που ήλθαν στην Τήνο το 1661 και ο επίσκοπος τους παραχώρησε τότε κατοικία και εκκλησία μέσα στην πόλη του Μπούργου (Bourg) όπου έμειναν μέχρι την κατάληψη του νησιού από τους Τούρκους το 1715. Το 1724 έκτισαν νέα μεγάλη εκκλησία, τον σημερινό ναό της Ιεράς Καρδίας.

Διαφορετικές παραδόσεις, αναζήτηση της κοινής πίστης

Η αναζήτηση της κοινής εμπειρίας: Βάπτισμα, Ευχαριστία, Ιεροσύνη

Οι περισσότεροι χριστιανοί αποδέχονται τα μυστήρια της Εκκλησίας ως τρόπους συνάντησης των πιστών με τον Θεό και πηγές αγιασμού, με σπουδαιότερα το Βάπτισμα και τη Θεία Ευχαριστία.

Οι περισσότεροι Προτεστάντες δέχονται μόνο το Βάπτισμα και τη Θεία Ευχαριστία, αν και σε πολλές περιπτώσεις θεωρούνται απλές συμβολικές τελετές. Διαφορές υπάρχουν, επίσης, στα επιμέρους έθιμα της λατρείας, π.χ. τον τρόπο που τελείται το Βάπτισμα, τον τρόπο που μεταλαμβάνουν οι Χριστιανοί, την ύπαρξη ή όχι μοναχών και

μοναστηριών κ.ά. Για παράδειγμα, οι Ορθόδοξοι χρησιμοποιούν για τη Θεία Ευχαριστία ένζυμο (ζυμωμένο) άρτο και κοινωνούν και από το σώμα και από το αίμα του Χριστού, δηλαδή τον άρτο και τον οίνο, ενώ οι Καθολικοί χρησιμοποιούν άζυμο άρτο και οι πιστοί συνήθως κοινωνούν μόνο από τον άρτο.

Θεία Κοινωνία Ορθοδόξων

Θεία Κοινωνία Καθολικών

Η κοινή δράση των Χριστιανών στο Παγκόσμιο Συμβούλιο Εκκλη- σιών

**Το Παγκόσμιο Συμβούλιο Εκ-
κλησιών (Αγγλ. World Council of
Churches, συντομογρ. ΠΣΕ) είναι
μια οικουμενική χριστιανική οργά-
νωση, της οποίας σκοπός είναι η
προώθηση της χριστιανικής ενότη-
τας. Αποτελεί κοινωνία 340 εκκλη-
σιών, από τις οποίες οι 157 είναι**

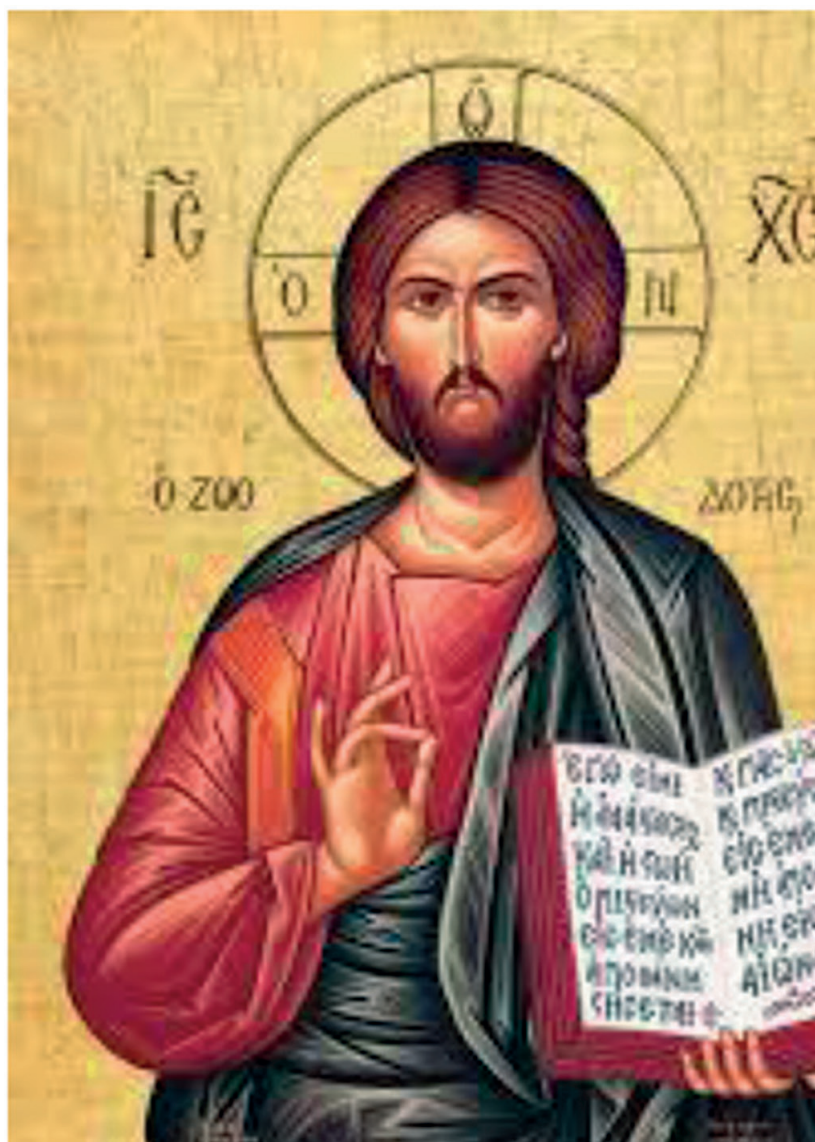
μέλη του και αντιπροσωπεύει πάνω από 550 εκατομμύρια Χριστιανούς, σε περισσότερες από 100 χώρες.

Ιδρύθηκε τις 23 Αυγούστου 1948, και στα ιδρυτικά μέλη του συμπεριλαμβάνονταν το Οικουμενικό Πατριαρχείο Κωνσταντινουπόλεως, η Εκκλησία της Ελλάδος και η Εκκλησία της Κύπρου. Σήμερα συγκεντρώνει τις περισσότερες Ορθόδοξες, και έναν αριθμό Προτεσταντικών εκκλησιών, όπως την Αγγλικανική Εκκλησία, πολλές Λουθηρανικές, Μεθοδικές και Μεταρρυθμισμένες, και μερικές Βαπτιστικές και Πεντηκοστιανές εκκλησίες. Επίσης συμμετέχουν Παλαιοκαθολικές, καθώς και ένα ευρύ φάσμα ενωμένων και ανεξάρτητων εκκλησιών. Η Ρωμαιοκαθολική Εκκλησία, αν και δεν είναι

εκκλησία-μέλος, συνεργάζεται στενά με το ΠΣΕ, στο οποίο αποστέλλει παρατηρητές και εκπροσώπους. Από την Ελλάδα, εκτός από την Εκκλησία της Ελλάδος, στο ΠΣΕ συμμετέχει και η Ελληνική Ευαγγελική Εκκλησία. Το ανώτατο διοικητικό σώμα του Συμβουλίου είναι η Γενική Συνέλευση, η οποία συνέρχεται ανά μερικά χρόνια.

Λογότυπο του Συμβουλίου με την ελληνική λέξη 'Οικουμένη'

Ιησούς Χριστός: Το πρόσωπο που ενώνει τους Χριστιανούς όλου του κόσμου

Ο Ιησούς Χριστός αποτελεί σημείο αναφοράς και πίστης για εκατομμύρια ανθρώπων στον κόσμο. Ο Χριστιανισμός αριθμεί σήμερα πάνω από 2,5 δισεκατομμύρια

πιστούς. Όλοι αυτοί οι άνθρωποι δέχονται την ιστορικότητα του προσώπου του Ιησού Χριστού και τη διδασκαλία του, όπως αυτή αποτυπώνεται στα βιβλία της Καινής Διαθήκης.

Η Ορθόδοξη Εκκλησία, πιστεύει στον Ιησού Χριστό ως Υιό του Θεού, ένα από τα τρία πρόσωπα της Αγίας Τριάδας, που έγινε άνθρωπος για την ανθρώπινη σωτηρία. Αυτή η πίστη αποτυπώνεται στο Σύμβολο της πίστεως, της Α΄ και τη Β΄ Οικουμενικής Συνόδου, και γενικότερα τη διδασκαλία των επτά Οικουμενικών Συνόδων της αρχαίας Εκκλησίας. Κατά την Ορθόδοξη πίστη ο Χριστός είναι Θεάνθρωπος, δηλαδή τέλειος Θεός και τέλειος άνθρωπος.

Ήδη από την εποχή της αρχαίας Εκκλησίας, οι χριστιανοί άρχισαν να χωρίζονται για διάφορους ιστορικούς λόγους. Ο χωρισμός αυτός συνεχίζει να προκαλεί μεγάλη στενοχώρια σε όλους τους χριστιανούς.

Στην εποχή μας, εκτός από τους Ορθόδοξους, υπάρχουν οι Καθολικοί, που είναι οι πολυπληθέστεροι χριστιανοί (περίπου 1,2 δισεκατομμύρια), οι Προτεστάντες, οι ανατολικοί χριστιανοί (Αρμένιοι, Κόπτες κ.ά.) και αρκετές άλλες μικρές ή μεγάλες ομάδες οι οποίες δέχονται ως αρχηγό της πίστης τους τον Ιησού Χριστό. Πιο κοντά μεταξύ τους είναι όσοι δέχονται τις αποφάσεις των επτά Οικουμενικών Συνόδων της αρχαίας Εκκλησίας. Ένας επόμενος μεγάλος κύκλος περιλαμβάνει

**όσους δέχονται το Σύμβολο της πί-
στης όπως διαμορφώθηκε από την
Α΄ και τη Β΄ Οικουμενική Σύνοδο. Η
διάσπαση έχει οδηγήσει σε μια με-
γάλη ποικιλία προσεγγίσεων, αφού
από άλλους ο Ιησούς Χριστός ανα-
γνωρίζεται ως Θεάνθρωπος, Σωτή-
ρας και Λυτρωτής και από άλλους
ένας μεγάλος δάσκαλος.**

**Παρ' όλα αυτά, δεν μπορούμε να
αγνοήσουμε ότι το πρόσωπο και
η διδασκαλία του Χριστού αποτε-
λεί κοινή ελπίδα και πηγή πίστης
για τόσους πολλούς ανθρώπους.
Για όλους τους χριστιανούς, αποτε-
λεί κοινή παρακαταθήκη το όραμα
για την πνευματική προκοπή και
τη σωτηρία του ανθρώπου και του
κόσμου, καθώς επίσης τα διδάγμα-
τα από την ηθική διδασκαλία του
Χριστού, τα οποία στο διάβα των**

αιώνων επηρέασαν την εξέλιξη του παγκόσμιου πολιτισμού και εξακολουθούν να εμπνέουν εκατομμύρια ανθρώπους σε ολόκληρο τον κόσμο.

Ιδέες για δραστηριότητες

1. Ακούστε αναγνώσεις του Ευαγγελίου της Ανάστασης (Εσπερινού της Αγάπης) σε διάφορες γλώσσες.

Συζητήστε: γιατί σε μια τόσο μεγάλη γιορτή όπως το Πάσχα έγινε από την Εκκλησία η επιλογή το Ευαγγέλιο να διαβάζεται σε πολλές γλώσσες;

2. Αναζητήστε εικόνες, ύμνους, ποιήματα, αγάλματα, τραγούδια για τον Χριστό από διάφορους λαούς.

3. Πέρα από όλες τις διαφορές που μπορεί να έχουν μεταξύ τους οι χριστιανικές παραδόσεις, ποια πιστεύετε ότι μπορεί να είναι μια βασική αρχή-φράση που αντιπροσωπεύει όλους τους χριστιανούς;

Συζητήστε και γράψτε μια τέτοια φράση σε δυάδες και έπειτα ανακοινώστε την πρότασή σας στην τάξη. Όλοι μαζί έπειτα αποφασίστε ποια από τις προτάσεις σας θα μπορούσε να εκφράζει τους χριστιανούς όλων των παραδόσεων.

4. Περιηγηθείτε στο Λογισμικό της ΣΤ' τάξης Ετερόδοξοι και αλλόθρησκοι και εξερευνήστε τόπους και ασκήσεις, με σκοπό να ανακεφαλαιώσετε και να επεκτείνετε όσα μάθατε σε αυτή την ενότητα.

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ 6

Θρησκείες στη χώρα μας

**Μοναστηράκι, Αθήνα Ιερός Ναός
Κοιμήσεως Θεοτόκου, Τζαμί Τζισ-
δαράκη, Παρθενώνας**

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ 6

Θρησκείες στη χώρα μας

Ποιος είναι ο γείτονάς μου;

Γνωρίζοντας τους θρησκευτικά «άλλους» που ζουν στη γειτονιά, στο χωριό, στην πόλη μας

Στην Ελλάδα, μια χώρα που από παλιά είναι υπερήφανη για τον φιλόξενο και κοσμοπολίτικο χαρακτήρα της, συνυπάρχουμε σήμερα με περισσότερους θρησκευτικά «άλλους» από ποτέ άλλοτε. Μια βόλτα στην πόλη, στη γειτονιά, στο χωριό μας ή μια ματιά στην ιστορία του τόπου μας, μας υπενθυμίζει με ζωντάνια τη συνύπαρξή μας.

Συναγωγή στην Αθήνα

Σιχ οδηγός ταξί

Προσευχή μουσουλμάνων στην πλατεία Ομόνοιας

Ιδέα για δραστηριότητα

Ερευνήστε την καθημερινότητα και την ιστορία: Στον τόπο σας, υπάρχουν ή υπήρξαν κοινότητες άλλης θρησκείας; Συζητήστε στην τάξη όσα ξέρετε για αυτές.

Θρησκείες που υπάρχουν στην Ελλάδα

Η Ελληνική Ορθόδοξη Εκκλησία αντιπροσωπεύει την πλειονότητα του πληθυσμού της χώρας και η Καθολική και η Προτεσταντική παράδοση διατηρούν στη χώρα μικρότερες σε πληθυσμό χριστιανικές κοινότητες πιστών.

Άλλες μεγάλες θρησκευτικές κοινότητες στην Ελλάδα έχουν ο Ιουδαϊσμός και το Ισλάμ. Η Ιουδαϊκή κοινότητα στην Ελλάδα αριθμεί σήμερα περίπου 5.500 μέλη. Ο αριθμός των Μουσουλμάνων στην Ελλάδα ανέρχεται στο 4.7% του συνολικού πληθυσμού (527.000 άτομα) σύμφωνα με μέτρηση του 2010. Από τότε έχει υπάρξει και άλλη αύξηση λόγω μεταναστευτικών ροών.

Με τα παγκόσμια μεταναστευτικά

ρεύματα των τελευταίων χρόνων, ήρθαν στην Ελλάδα πιστοί και πολλών άλλων θρησκειών και δογμάτων, σε μικρότερους αριθμούς.

Σύμβολα και ιερά βιβλία από άλλες θρησκείες

Η **σβάστικα** αποτελεί ένα αρχαίο σύμβολο πολλών ανατολικών θρησκειών. Στα νεότερα χρόνια, ο Χίτλερ τη χρησιμοποίησε ως σύμβολο επιβολής της ιδεολογίας του. Έτσι μετατράπηκε σε σύμβολο μίσους και ρατσισμού. Τα ιερά βιβλία του **Ινδουισμού** είναι οι Βέδες και οι

Ουπανισάδες και του **Βουδισμού** ο Κανόνας Πάλι.

Το Γιν-Γιανγκ είναι σύμβολο της κινεζικής σκέψης. Απεικονίζει την αιώνια αρμονία και την κοσμική ισορροπία ανάμεσα στο καλό και το κακό, το αρσενικό και το θηλυκό, το φως και το σκοτάδι.

Το ιερό βιβλίο του **Ταοισμού** είναι το Τάο Τε Κινγκ και του Κομφουκιανισμού τα 5 κλασσικά βιβλία.

Εκτός από το άστρο του Δαβίδ, από τα κυριότερα σύμβολα του Εβραϊσμού είναι η **επτάφωτος λυχνία (μενορά)**. Είναι φωτιστικό σκεύος με επτά λυχνάρια. Αρχικά έκαιγε στα Άγια της Σκηνής του Μαρτυρίου στην έρημο, όταν οι Ισραηλίτες έφυγαν από την Αίγυπτο με τον Μωυσή και στη συνέχεια στον Ναό του Σολομώντα.

Τα ιερά βιβλία του **Ιουδαϊσμού** είναι ο Νόμος, οι Προφήτες και τα Αγιόγραφα (ΤΕ.ΝΑ.ΚΑ, Τορά).

Η ημισέληνος με το αστέρι (χιλάλ) είναι σύμβολο των Μουσουλμάνων. Ήταν το έμβλημα πολλών πόλεων της Αραβίας πριν να επεκταθεί το Ισλάμ, αλλά συναντάται και σε απεικονίσεις αρχαιοελληνικών νομισμάτων.

Ιερό βιβλίο του **Ισλάμ** είναι το Κοράνιο.

Ιδέες για δραστηριότητες

- 1. Συλλέξτε ή σχεδιάστε σε χαρτί ζωγραφικής σύμβολα από άλλες θρησκείες ή φιλοσοφικές αναζητήσεις: για παράδειγμα ο τροχός της ζωής, Μάνταλα, κ.ά. Επιλέξτε ένα από αυτά και χρωματίστε το. Τέλος, παρουσιάστε στην τάξη τα συναισθήματα και τις σκέψεις σας πάνω στα χρώματα και τα σχέδια που επιλέξατε.**
- 2. Δημιουργήστε ένα κολάζ εικόνων με σύμβολα θρησκειών. Σκοπός είναι να απεικονίσετε την αρμονική συνύπαρξή τους.**

Σεβασμός προς τους θρησκευτικά «άλλους»

Οικουμενική Διακήρυξη των δικαιωμάτων του Ανθρώπου, Άρθρο 18

«Κάθε άτομο έχει το δικαίωμα στην ελευθερία της σκέψης, της συνείδησης και της θρησκείας.»

Οδηγίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τη προώθηση και προστασία της ελευθερίας της θρησκείας ή πίστης, Εισαγωγή, Άρθρο A2

«Το δικαίωμα στην ελευθερία της σκέψης, της συνείδησης, της θρησκείας ή της πίστης [...] είναι θεμελιώδες για κάθε άνθρωπο. Ως παγκόσμιο δικαίωμα, η ελευθερία της θρησκείας ή πίστης εξασφαλίζει τον σεβασμό στη διαφορετικότητα.»

Η ελεύθερη άσκηση του δικαιώματος αυτού συμβάλλει ευθέως στη Δημοκρατία, στην ανάπτυξη, στην ευνομία, στην ειρήνη και στη σταθερότητα.»

Σύνταγμα της Ελλάδας, ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ, Άρθρο 13

«1. Η ελευθερία της θρησκευτικής συνείδησης είναι απαραβίαστη. Η απόλαυση των ατομικών και πολιτικών δικαιωμάτων δεν εξαρτάται από τις θρησκευτικές πεποιθήσεις καθενός.

2. Κάθε γνωστή θρησκεία είναι ελεύθερη και τα σχετικά με τη λατρεία της τελούνται ανεμπόδιστα υπό την προστασία των νόμων. Η άσκηση της λατρείας δεν επιτρέπεται να προσβάλλει τη δημόσια τάξη ή τα χρηστά ήθη. Ο προσηλυτισμός απαγορεύεται.»

Ιδέα για δραστηριότητα

«Ανεξιθρησκία»: Συζητήστε για τη σημασία της σήμερα. Βρείτε στοιχεία από το Σύνταγμα και τους νόμους της Ελλάδας.

Εβραϊκές κοινότητες της Ελλάδας

Ο Ιουδαϊσμός είναι η παραδοσιακή θρησκεία των Εβραίων από την αρχαία εποχή. Είναι η παλιότερη μονοθεϊστική θρησκεία, και αποτελεί θεμέλιο του Χριστιανισμού και του Ισλάμ.

Η θέληση του Θεού ή Γιαχβέ είναι καταγεγραμμένη στις Ιερές Γραφές (Τορά) ή αλλιώς γνωστές ως Μωσαϊκός Νόμος ή Παλαιά Διαθήκη. Ο Θεός της Παλαιάς Διαθήκης θεωρείται ο μοναδικός και παντοδύναμος Δημιουργός του Σύμπαντος που εξακολουθεί να το κυβερνά.

Ο Πατριάρχης και πρώτος Εβραίος θεωρείται ο Αβραάμ, του οποίου το έργο συνέχισαν οι Ιακώβ και Μωϋσής. Από τον καιρό των αρχαίων αυτών Εβραίων, ο Θεός λατρεύεται στη Συναγωγή, όπου τα μέλη

της κοινότητας μελετούν τις Γραφές και λατρεύουν τον Θεό.

Το ήξερες;

Η πρώτη μνεία εβραϊκού στοιχείου στην Ελλάδα χρονολογείται το 300-250 π.Χ. σε επιγραφή του Ωρωπού, η οποία αναφέρεται σε έναν Εβραίο δούλο ονόματι Μόσχον Μοσχίωνος. Η εγκατάσταση των Εβραίων στη Ρόδο αναφέρεται για πρώτη φορά στο βιβλίο των Μακκαβαίων, και τοποθετείται χρονικά στον 2ο αιώνα π.Χ.

Οι Εβραίοι εγκαταστάθηκαν για πρώτη φορά στη Μακεδονία το 513 π.Χ. όταν, υπόδουλοι στη Μεσοποταμία, εξαναγκάστηκαν από τον Δαρείο να πολεμήσουν κατά των Σκυθών.

Η παλαιότερη και πλέον χαρακτηριστική ομάδα που κατοίκησε στη χώρα μας είναι οι Ρωμανιώτες. Εκτός από τους Ρωμανιώτες, η Ελλάδα υπήρξε το ιστορικό κέντρο μιας άλλης μεγάλης ομάδας Εβραίων, των ισπανόφωνων Σεφαραδιτών, η δε Θεσσαλονίκη επωνομαζόταν στο παρελθόν και «μητέρα του Ισραήλ».

Στη σύγχρονη εποχή ως Έλληνας Εβραίος (ή Ελληνοεβραίος) νοείται οποιοσδήποτε Έλληνας ανήκει στην ιουδαϊκή θρησκεία ή έχει εβραϊκή καταγωγή και κατοικεί ή κατάγεται από περιοχή της Ελλάδας.

Η Συναγωγή της Θεσσαλονίκης

Primavera en salonico

**Primavera en salonico
halli al cafe Maslum
una nina de ojos pretos
que canta y sona ud.**

**No me manques, tu Fortuna,
del cafe de Avram Maslum.
Tu quitas los nuestros dertes,
que cantas y sonas ud.**

**El ud tomas en la mano
con gilves y con sacas.
Los tus ojos relucientes
a mi me hacen quema**

Άνοιξη στη Σαλονίκη

**Άνοιξη στη Σαλονίκη
βρήκα στου Μαζλούμ τον καφενέ
μια κοπέλα μαυρομάτα
που τραγουδάει παίζοντας ούτι.**

**Αχ, Φορτούνα, μη μου λείψεις
από του Αβράμ Μαζλούμ τον καφενέ.
Εσύ διώχνεις τους καημούς μας
που τραγουδάς και παίζεις ούτι.**

**Το ούτι παίρνεις στο χέρι σου
με νάζια και καμώματα.
Τα μάτια σου τα φωτεινά
μεγάλη μ'άναψαν φωτιά.**

Συνοικία Σεμπί λεγόταν μέρος από τα τωρινά Λαδάδικα. Στην εμπορική αυτή περιοχή οι περισσότεροι έμποροι ήταν Εβραίοι.

Στην αριστοκρατική περιοχή 'Εξοχές' δεσπάζει ακόμα η Βίλα Αλλατίνη, του ιδιοκτήτη μύλων Λάζαρου Αλλατίνι.

Η Εβραϊκή Κοινότητα στα Ιωάννινα

«Η πρωτεύουσα της Ηπείρου είναι και "πρωτεύουσα" του ρωμανιώτικου εβραϊσμού, κέντρο δηλαδή του ελληνόφωνου εβραϊκού κόσμου, που οι ρίζες του χάνονται στον χρόνο, φτάνοντας ως την αρχαιοελληνική περίοδο.

Στα Γιάννενα ζούσαν στις αρχές του 20ού αιώνα 4.000 Εβραίοι, ενώ μέχρι τις παραμονές του Διωγμού η κοινότητα της πόλης αριθμούσε 2.000 μέλη. Οι Γιαννιώτες Εβραίοι μάλιστα αποτέλεσαν τον πρώτο πυρήνα της ισραηλιτικής κοινότητας της Αθήνας, της οποίας άλλωστε η παλιά Συναγωγή ονομάζεται "Γιαννιώτικη".

Οι ιστορικοί Ιωσήφ Νεχαμά και Νίκος Βέης χρονολόγησαν την πρώτη εβραϊκή παρουσία στην Ήπειρο στα

χρόνια του Μεγάλου Αλεξάνδρου, ο οποίος σύμφωνα και με την παράδοση έφερε εκεί Εβραίους από την Παλαιστίνη. Το πιθανότερο, ιστορικά, είναι ότι η εβραϊκή κοινότητα Ιωαννίνων σχηματίστηκε μετά τον 8ο αιώνα, από μετοίκους από τη Νικόπολη της Ηπείρου. Άλλωστε την περίοδο εκείνη τα Γιάννενα άρχισαν να αποκτούν μια κάποια σπουδαιότητα ως αστικό κέντρο.

Οι Εβραίοι των Ιωαννίνων πλήρωσαν βαρύ φόρο αίματος στο Ολοκαύτωμα. Στις 25 Μαρτίου 1944 συνελήφθησαν 1.850 άτομα και οδηγήθηκαν στο Άουσβιτς από όπου επέστρεψαν μόνο 163».

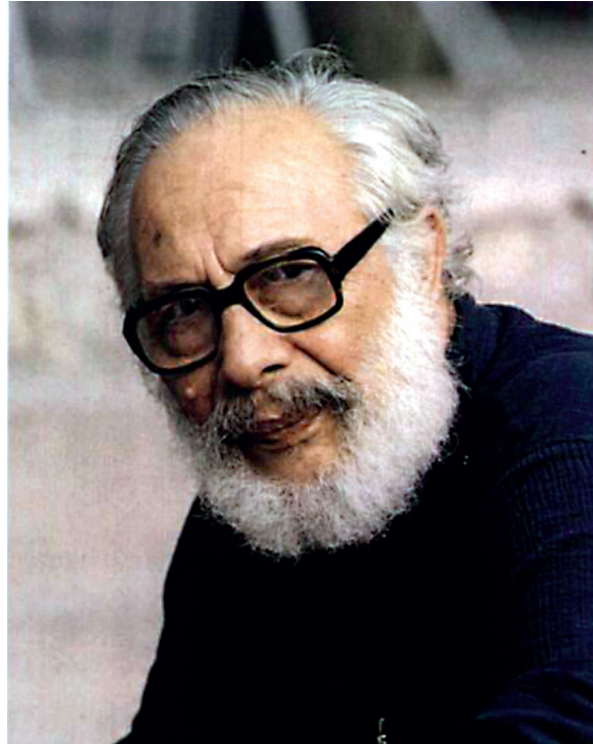
Γιοσέφ Ελιγιά, Στη λίμνη των Ιωαννίνων

Ω λίμνη, στα γλυκά σου τα νερά
Πόσα όνειρα παιδιάτικα λουσιμένα

**-Αχ πώς ροδογελούν τα περασμένα
Στης μνήμης τα γιγάντια τα φτερά**

**Μα όταν γροικώ νεκρά τα περασμέ
να
Πώς νοιώθω να δακρύζη ω λίμνη,
ωιμένα
Της φαντασίας το βλέμμα εκστατι
κό.**

Κάρολος Κουν

Ο Κάρολος Κουν (13 Σεπτεμβρίου 1908 14 Φεβρουαρίου 1987) ήταν κορυφαίος θεατρικός σκηνοθέτης.

Ίδρυσε τη Λαϊκή Σκηνή (1934-36) και το Θέατρο Τέχνης (1946) όπου ανέβασε παραστάσεις σπουδαίων, πρωτοπόρων ξένων συγγραφέων (π.χ. Μπέκετ και Ιονέσκο), αλλά και νέων Ελλήνων συγγραφέων (π.χ. Καμπανέλλη και Αναγνωστάκη).

Πολύ γνωστός και αγαπητός έγινε και για το ανέβασμα παραστάσεων αρχαίας Κωμωδίας, και ιδιαίτερα για τους «Όρνιθες», παράσταση την οποία σκηνοθέτησε με τρόπο πρωτοποριακό για την εποχή.

Ο Κάρολος Κουν τιμήθηκε με το παράσημο Φοίνικα, το Αργυρό Μετάλλιο της Ακαδημίας Αθηνών και το βραβείο Θεάτρου των Εθνών. Το Θέατρο Τέχνης παρουσιάζει μέχρι και σήμερα πρωτοποριακές παραστάσεις υψηλής καλλιτεχνικής αξίας.

Ισλαμικές κοινότητες της Ελλάδας

Το Ισλάμ ιδρύθηκε από τον Μωάμεθ τον 7ο μ.Χ. αιώνα στην Αραβία. Ο αραβικός όρος Ισλάμ σημαίνει την «υποταγή» στον Αλλάχ, στον ένα και μοναδικό Θεό.

Το θέλημα του Αλλάχ περιέχεται στο Κοράνιο, το ιερό βιβλίο του Ισλάμ που αποκάλυψε ο Αλλάχ στον προφήτη του Μωάμεθ. Ο Μωάμεθ θεωρείται από τους μουσουλμάνους ο μεγαλύτερος και τελευταίος προφήτης του αληθινού Θεού.

Τα δύο μεγαλύτερα δόγματα του Ισλάμ είναι οι Σιίτες και οι Σουνίτες. Λόγω της γειτονίας μας με τους Τούρκους που είναι Σουνίτες, οι περισσότερες ισλαμικές κοινότητες που βρέθηκαν ή βρίσκονται στην Ελλάδα είναι Σουνιτικές.

Μνημεία, δρόμοι, περιοχές

Μειονοτικό Σχολείο στη Θράκη

Φετιχιέ τζαμί ή τζαμί του σταροπάζαρου. Το παλιότερο Οθωμανικό οικοδόμημα στην Αθήνα (Πλάκα), χτίστηκε το 1668-1770 και περιλαμβάνει αρχαία δομικά υλικά. Ο μιννα-

ρές του γκρεμίστηκε με την απελευ- θέρωση.

Γενί τζαμί (τέλη 16ου-αρχές 17ου αι, Κομοτηνή).

Η μουσουλμανική συνοικία στη μεσαιωνική πόλη της Ρόδου

Σήμερα βρίσκονται στην Ελλάδα, μετά από πολλά μεταναστευτικά κύματα, ισλαμικές κοινότητες από την Τουρκία, την Αίγυπτο, το Πακιστάν, το Αφγανιστάν, την Αλβανία, τη Συρία, και άλλες χώρες, Σουνίτες και Σιίτες.

Ιδέες για δραστηριότητες

- 1. Φτιάξτε ένα κολλάζ-ψηφιδωτό χρησιμοποιώντας υλικό από όσα όλα μάθατε για τις άλλες θρησκείες (φωτογραφίες ναών, ονόματα κοινοτήτων, εικόνες κλπ). Στο κέντρο του κολλάζ, γράψτε ένα σύνθημα που θα αποφασίσετε όλοι μαζί.**

2. Εμπνευσμένοι από τον Γ. Ελιγιά, γράψτε ένα ποίημα για τον τόπο σας και διαβάστε το στην τάξη. Αναφερθείτε στο τοπίο, στους ανθρώπους, και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά τους. Αν θέλετε, συνοδέψτε το ποίημα με μια φωτογραφία που βρίσκετε ταιριαστή.

Ποιος είναι «δικός μας» άνθρωπος;

Προστασία των ξένων: Μια τόσο παλιά εντολή!

Από την Παλαιά Διαθήκη

«Τον ξένον δεν πρέπει να τον καταπιέζετε ούτε να τον εκμεταλλεύεστε, γιατί κι εσείς ήσασταν κάποτε ξένοι στην Αίγυπτο. Τις χήρες και τα ορφανά δεν θα τους καταπιέζετε».

Εξ 22, 20-21

«Αν κάποιος ξένος έρθει να μείνει μαζί σας στη χώρα σας, μην τον εκμεταλλευτείτε. Να του φέρεστε όπως σ' έναν συμπατριώτη σας· να τον αγαπάτε σαν τον εαυτό σας, γιατί κι εσείς ξένοι ήσασταν στην Αίγυπτο».

Λευ 19, 33-34

«Ο ίδιος νόμος θα ισχύει για πάντα στο μέλλον για όλη τη σύναξη, τόσο για σας όσο και για τους ξένους που είναι μαζί σας. Όπως είστε εσείς, έτσι θα είναι και οι ξένοι απέναντι στον Κύριο. Ένας νόμος και μια εντολή θα ισχύει για σας και για τους ξένους, που μένουν μαζί σας».

Αρ 15, 15-16

Η ιστορία της Ρουθ

«Μια φορά, την εποχή που οι Κριτές διοικούσαν και κατηύθυναν τους Ισραηλίτες, έπεσε μεγάλη πείνα στη γη Χαναάν. Πολλοί έφευγαν για άλλα μέρη. Τότε ξεκίνησε απ' τη Βηθλεέμ, τη μικρή πολιτεία της Ιουδαίας, ένας φτωχός μα ενάρετος άνθρωπος, ο Ελιμέλεχ, με τη γυναίκα του Νωεμίν και τα δυο παιδιά του. Πήγαν στη γειτονική χώρα των Μωαβιτών.

Εκεί πέθανε ο Ελιμέλεχ και η Νωεμίν βρήκε δυο καλές νύφες για τα παιδιά της.

Συνέβη όμως να πεθάνουν και οι δυο γιοί της και η Νωεμίν έμεινε στην ξένη χώρα μαζί με τις νύφες της, την Ορφά και τη Ρουθ.

Στο μεταξύ, πέρασε η πείνα και η Νωεμίν νοστάλγησε να επιστρέψει στη Χαναάν. Παρακάλεσε τότε τις νύφες της να μείνουν στους γονείς τους, στη Μωάβ. Η Ορφά την άκουσε. Η Ρουθ, όμως, με κανένα τρόπο δεν ήθελε να την αποχωριστεί και να την αφήσει μόνη, αφού μάλιστα ήταν μεγάλη στην ηλικία και δεν μπορούσε να δουλέψει. «Μητέρα», της είπε, «θα έρθω μαζί σου, όπου κι αν πας. Ο Θεός σου θα γίνει και Θεός μου κι ο λαός σου λαός μου. Μονάχα ο θάνατος θα μας χωρίσει».

Συγκινημένη η Νωεμίν πήρε τη Ρουθ και πήγαν να ζήσουν στη Βηθλεέμ όπου ο κόσμος τις δέχτηκε με αγάπη. Καθώς βρέθηκαν εκεί την εποχή του θερισμού, η Ρουθ πήγαινε στα χωράφια του πλούσιου Βοόζ όπου δούλευε και μάζευε στάχια για να εξασφαλίσει το ψωμί και το λάδι του σπιτικού τους.

Ρουθ και Βοόζ

106 / 113 - 114

Εκεί τη γνώρισε ο Βοόζ. Ρώτησε γι' αυτήν, συγκινήθηκε από την ιστορία της και πήγε στη Νωεμίν να τη ζητήσει για γυναίκα του. Οι γάμοι έγιναν αμέσως και η Νωεμίν έζησε ευτυχισμένη κοντά στον Βοόζ και τη Ρουθ. Από τον γάμο τους γεννήθηκε ένα αγόρι που η Νωεμίν το ανέθρεψε να ήταν εγγόνι της.

Από τη γενιά της ξένης, αλλά αφοσιωμένης Ρουθ κατάγεται ο Δαβίδ και από τη γενιά του Δαβίδ γεννήθηκε αργότερα ο Χριστός.

Ιδέες για δραστηριότητες

1. Διαβάστε την ιστορία της Ρουθ και αποδώστε τη με σκίτσα.
2. Διαβάστε την ιστορία της Ρουθ. Χωριστείτε σε ομάδες και αποδώστε κάθε γεγονός ή στάδιο της ιστορίας με μια παγωμένη σκηνή.

Από την Καινή Διαθήκη: Κατά Ματθαίον Ευαγγέλιο

[έλεγε ο Ιησούς] ...«ο Θεός θα πει σ' αυτούς που θα είναι από τα δεξιά του: Ελάτε, οι ευλογημένοι του Πατέρα μου, κληρονομήστε τη βασιλεία, που είναι ετοιμασμένη σε

σας από τη δημιουργία του κόσμου. **Επειδή, πείνασα, και μου δώσατε να φάω. Δίψασα και μου δώσατε να πιω. Ξένος ήμουν, και με φιλοξενήσατε. Γυμνός ήμουν, και με ντύσατε. Ασθένησα, και με επισκεφθήκατε. Σε φυλακή ήμουν, και ήρθατε σε μένα. Τότε, οι δίκαιοι θα του απαντήσουν, λέγοντας: Κύριε, πότε σε είδαμε να πεινάς, και σε θρέψαμε; Ή, να διψάς, και σου δώσαμε να πεις; Και πότε σε είδαμε ξένον, και σε φιλοξενήσαμε; Ή, γυμνόν, και σε ντύσαμε; Και πότε σε είδαμε ασθενή ή σε φυλακή, και ήρθαμε σε σένα; Και απαντώντας ο βασιλιάς, θα τους πει: Σας διαβεβαιώνω, καθόσον το αυτό κάνατε σε έναν από τούτους τούς ελάχιστους* αδελφούς μου, το κάνατε σε μένα».**

***ταπεινούς, ασήμαντους**

Από τον ύμνο της Μεγάλης Παρασκευής

**«Δώσε μου τούτο τον ξένο, που
από βρέφος σαν ξένος
φιλοξενήθηκε στον κόσμο.**

**Δώσε μου τούτο τον ξένο, που οι
ομόφυλοι από μίσος τον
θανατώνουν σαν ξένο.**

**Δώσε μου τούτο τον ξένο, που
παραξενεύομαι να βλέπω του
θανάτου το (παρά)ξενο.**

**Δώσε μου τούτο τον ξένο, που
ήξερε να φιλοξενεί τους
πτωχούς και τους ξένους.**

**Δώσε μου τούτο τον ξένο, που οι
Εβραίοι από φθόνο τον
απεξένωσαν από τον κόσμο.**

**Δώσε μου τούτο τον ξένο, για να
κρύψω σε τάφο, που σαν ξένος δεν
είχε πού να γείρει το κεφάλι.**

Δώσε μου τούτο τον ξένο, που
βλέποντάς τον νεκρό
η Μητέρα φώναζε:
Ω, Υιέ μου και Θεέ μου, αν και στα
σπλάχνα πληγώνομαι
και στην καρδιά σπαράζω που σε
βλέπω νεκρό,
αλλά αναθαρρώντας από την
ανάστασή σου, δοξάζω.
Και με τούτα τα λόγια ικετεύοντας
τον Πιλάτο
ο άρχοντας λαμβάνει του Σωτήρος
το σώμα,
που και με φόβο το τύλιξε σε
σεντόνι και σε σμύρνα
και το έβαλε σε τάφο,
αυτόν που παρέχει σε όλους ζωή
αιώνια και το μεγάλο έλεος».

Το ποίημα αυτό που έχει ως θέμα την Αποκαθήλωση και την Ταφή του Αγίου Σώματος του Ιησού από τον Ιωσήφ της Αριμαθαίας ψάλλεται στο τέλος της Περιφοράς του Επιταφίου τη Μεγάλη Παρασκευή.

Απόστολος Παύλος, ο Ύμνος της αγάπης

«Αν ξέρω να μιλώ όλες τις γλώσσες των ανθρώπων και των αγγέλων, αλλά δεν έχω αγάπη, τότε έγινα σαν ένας άψυχος χαλκός που βουίζει ή σαν κύμβαλο που ξεκουφαίνει με τους κρότους του. Και αν ακόμα έχω το χάρισμα να προφητεύω και γνωρίζω όλα τα μυστήρια και όλη τη γνώση και αν έχω όλη την πίστη, ώστε να μετακινώ με τη δύναμη της ακόμης και τα βουνά, αλλά δεν έχω αγάπη, τότε δεν είμαι τίποτε απολύτως.»

Ιδέα για δραστηριότητα

Ανοίξτε την Καινή Διαθήκη και εντοπίστε τις παρακάτω φράσεις που εμπεριέχουν τη λέξη αγάπη. Σημειώστε ποιος τις λέει, σε ποιον, και σε ποιον προτρέπει να δοθεί αγάπη.

α. Μτ. 5, 44

β. Λκ. 6, 35

γ. Ιω. 13, 34-35

δ. Α΄ Πε. 4, 8-9

ε. Α΄ Ιω. 4, 16

Ο Ύμνος της Αγάπης του Απ. Παύλου

**Εάν ταις γλώσσαις των ανθρώπων
λαλώ και των αγγέλων, αγάπην
δε μη έχω, γέγονα χαλκός ηχών ή
κύμβαλον αλαλάζον.**

**Και εάν έχω προφητείαν και ειδώ τα
μυστήρια πάντα και πάσαν
την γνώσιν, και εάν έχω πάσαν
την πίστιν, ώστε όρη μεθιστάνειν,
αγάπην δε μη έχω, ουδέν ειμί.**

**Και εάν ψωμίσω πάντα τα υπάρχο-
ντα μου, και εάν παραδώ το σώμα
μου ίνα καυθήσομαι, αγάπην δε μη
έχω, ουδέν ωφελούμαι.**

Νεοελληνική απόδοση

Αν ξέρω να μιλώ όλες τις γλώσσες των ανθρώπων και των αγγέλων, αλλά δεν έχω αγάπη, τότε έγινα σαν ένας άψυχος χαλκός που βουίζει ή σαν κύμβαλο που ξεκουφαίνει με τους κρότους του.

Και αν έχω το χάρισμα να προφητεύω και γνωρίζω όλα τα μυστήρια και όλη τη γνώση, και αν έχω όλη την πίστη, ώστε να μετακινώ με τη δύναμη της ακόμη και τα βουνά, αλλά δεν έχω αγάπη, τότε δεν είμαι τίποτε απολύτως.

Και αν πουλήσω όλη την περιουσία μου για να χορτάσω με ψωμί όλους τους φτωχούς, και αν παραδώσω το σώμα μου για να καεί, αλλά αγάπη δεν έχω, τότε σε τίποτε δεν ωφελούμαι.

**Η αγάπη μακροθυμεί, χρηστεύεται,
η αγάπη ου ζηλοί, η αγάπη ου περ-
περεύεται, ου φυσιούται, ουκ ασχη-
μονεί, ου ζητεί τα εαυτής, ου παρο-
ξύνεται, ου λογίζεται το κακόν, ου
χαίρει επί τη αδικία, συγχαίρει δε
τη αληθεία, πάντα στέγει, πάντα πι-
στεύει, πάντα ελπίζει, πάντα υπο-
μένει. Η αγάπη ουδέποτε εκπίπτει.**

**Είτε δε προφητεία, καταργηθήσο-
νται, είτε γλώσσαι παύσονται, είτε
γνώσις καταργηθήσεται. Εκ μέρους
δε γινώσκομεν και εκ μέρους προ-
φητεύομεν όταν δε έλθη το τέλειον,
τότε το εκ μέρους καταργηθήσεται.**

**Η αγάπη είναι μακρόθυμη, είναι ευ-
εργετική και ωφέλιμη, η αγάπη δε
ζηλεύει, η αγάπη δεν ξιπάζεται (=
δεν καυχιέται), δεν είναι περήφα-
νη, δεν κάνει ασχήμιες, δε ζητεί το
συμφέρον της, δεν ερεθίζεται, δε
σκέφτεται το κακό για τους άλλους,
δε χαίρει, όταν βλέπει την αδικία,
αλλά συγχαίρει, όταν επικρατεί η
αλήθεια. Όλα τα ανέχεται, όλα τα πι-
στεύει, όλα τα ελπίζει, όλα τα υπο-
μένει. Η αγάπη ποτέ δεν ξεπέφτει.**

**Αν υπάρχουν ακόμα προφητείες,
θα έλθει μέρα που και αυτές θα κα-
ταργηθούν αν υπάρχουν χαρίσματα
γλωσσών και αυτά θα σταματήσουν
αν υπάρχει γνώση και αυτή θα κα-
ταργηθεί. Γιατί τώρα έχουμε μερική
και όχι τέλεια γνώση και προφη-
τεία. όταν όμως έλθει το τέλειο, τότε
το μερικό θα καταργηθεί.**

**Ότε ήμην νήπιος, ως νήπιος έλά-
λουν, ως νήπιος εφρόνουν, ως
νήπιος ελογιζόμην ότε δε γέγονα
ανήρ, κατήργηκα τα του νηπίου.**

**Βλέπομεν γαρ άρτι δι' εσόπτρου εν
αινίγματι, τότε δε πρόσωπον προς
πρόσωπον άρτι γινώσκω εκ μέ-
ρους, τότε δε επιγνώσομαι καθώς
και επεγνώσθην. Νυνί δε μένει πί-
στις, έλπίς, αγάπη, τα τρία ταύτα
μείζων δε τούτων η αγάπη.**

Όταν ήμουν νήπιο, μιλούσα ως νήπιο, σκεφτόμουν ως νήπιο, έκρινα ως νήπιο. Όταν έγινα άνδρας, κατάργησα τη συμπεριφορά του νηπίου.

Τώρα βλέπουμε σαν σε καθρέπτη και μάλιστα θαμπά, τότε όμως θα βλέπουμε το ένα πρόσωπο το άλλο πρόσωπο. Τώρα γνωρίζω μόνο ένα μέρος από την αλήθεια, αλλά τότε θα έχω πλήρη γνώση, όπως ακριβώς γνωρίζει και εμένα ο Θεός. Έτσι τώρα μας απομένουν τρία πράγματα: η πίστη, η ελπίδα και η αγάπη. Πιο μεγάλη όμως από αυτά είναι η αγάπη.

Ιδέες για δραστηριότητες

- 1. Συζητήστε στην τάξη: Γιατί στο Ευαγγέλιο ο Χριστός παρουσιάζει τον εαυτό του ως ξένο; Γιατί κάνει το ίδιο και ο Ύμνος της Μ. Παρασκευής; Ποιο είναι το μήνυμα που θέλει να περάσει στους ανθρώπους;**
- 2. Διαβάστε προσεκτικά το απόσπασμα ή και ολόκληρο τον 'Ύμνο της αγάπης' του Αποστόλου Παύλου. Ποια εκφραστικά σχήματα χρησιμοποιεί περισσότερο; Γιατί πιστεύετε ότι το κάνει;**
- 3. Τι είναι για εμένα αγάπη; Σκεφτείτε και καταγράψτε παραδείγματα και εμπειρίες αγάπης που σας έχουν μείνει αξέχαστα. Τι κοινό έχουν αυτά τα βιώματα;**

Η στάση της Ορθόδοξης Εκκλησίας στους διωγμούς των Εβραίων

Η περίπτωση της Ζακύνθου

Ζάκυνθος, στα τέλη του 1943. Οι Εβραίοι του νησιού τελούν υπό διωγμό. Ο Γερμανός διοικητής της φρουράς Ζακύνθου Πάουλ Μπέρε-ντς καλεί τον δήμαρχο Λουκά Καρ-ρέρ για να του ανακοινώσει την εντολή του. Μέσα σε λίγες μέρες θα πρέπει να του παραδώσει κατάλογο με τα ονόματα όλων των Εβραίων

του νησιού για να απελαθούν. Ο δήμαρχος συναντά τον μητροπολίτη Ζακύνθου Χρυσόστομο και μεταβαίνουν μαζί στην Κομαντατούρ όπου παραδίδουν στον διοικητή έναν φάκελο με τον κατάλογο.

Το χαρτί γράφει μόνο δύο ονόματα: Μητροπολίτης Ζακύνθου Χρυσόστομος, Δήμαρχος Ζακύνθου Λουκάς Καρρέρ.

Το ήξερες;

Ο ερευνητής και συγγραφέας Deno Seder γράφει πως στη Ζάκυνθο εκείνα τα χρόνια συνέβη κάτι μοναδικό, ένα θαύμα: η εβραϊκή κοινότητα του νησιού ήταν η μόνη σε όλη την Ελλάδα που διασώθηκε ολόκληρη από τους ναζί!

Για τον συγγραφέα, «το θαύμα

της Ζακύνθου» ήταν το προϊόν [...] θάρρους και αλληλεγγύης, όταν η θρησκευτική και πολιτική ηγεσία του νησιού καθώς και οι 42.000 κάτοικοί του, ως άλλοι «καλοί Σαμαρείτες», με κίνδυνο της ζωής τους αρνήθηκαν να καταδώσουν τους Εβραίους συμπατριώτες τους, που συμβίωναν αρμονικά μαζί τους επί αιώνες, τους έκρυψαν στα σπίτια τους ή τους φυγάδευσαν στα βουνά.

Deno Seder, *Miracle at Zakynthos: The Only Greek Jewish Community Saved in its Entirety from Annihilation*, εκδ: Philos Press, Washington DC, 2014, παρουσίαση στην Καθημερινή 27/9/2015

Η περίπτωση του Βόλου

Μέσα από έγκυρες πληροφορίες που απέσπασε από τη Γερμανική διοίκηση λόγω της θέσης του, ο Μητροπολίτης Δημητριάδος Ιωακείμ μπόρεσε να προειδοποιήσει τους Εβραίους του Βόλου να σκορπιστούν στα γύρω χωριά της Μαγνησίας, ώστε να μη συλληφθούν. Ακόμη, έδωσε στον αρχι-Ραββίνο Μωϋσή Πέσαχ μια συνοδευτική επιστολή προς τους συντοπίτες του, τους αντιστασιακούς που δρούσαν

στην περιοχή και τους ιερείς, καλώντας τους να βοηθήσουν τους συνανθρώπους τους να κρυφτούν. Πράγματι, μέσα σε δύο ημέρες εγκατέλειψε τον Βόλο το 65% των Εβραίων κατοίκων του, με αποτέλεσμα οι απώλειες εβραϊκού πληθυσμού στον Βόλο να είναι οι μικρότερες στην Ελλάδα (26%).

Πηγή: Δημητρίου Τσιλιβίδη, Ο Μητροπολίτης Δημητριάδος Ιωακείμ Αλεξόπουλος: η ζωή και το έργο του, Θεσσαλονίκη 1996

Η περίπτωση της Χαλκίδας

Ο Μητροπολίτης Χαλκίδας Γρηγόριος προσέφερε προστασία στην εβραϊκή κοινότητα της Χαλκίδας και επιπλέον έκρυψε τα ιερά σκεύη της Συναγωγής στον χώρο της Μητρόπολης, για να τα προστατεύσει από λεηλασίες και κλοπές.

Πηγή: Ισραηλιτική κοινότητα Χαλκίδας, www.kis.gr

Η προσπάθεια διάσωσης των Εβραίων από τον Αρχιεπίσκοπο Δαμασκηνό

Με εντολή του εκδίδονταν πιστοποιητικά βαπτίσεως για τους Εβραίους ώστε να εμφανίζονται ως Χριστιανοί και να αποφεύγεται η σύλληψη και απέλασή τους. Τον Μάρτιο του 1943 έστειλε την παρακάτω επιστολή διαμαρτυρίας στο

Αρχηγείο των Γερμανικών Δυνάμε- ων Κατοχής στην Ελλάδα υπο την Διοίκηση του Στρατηγού Στρόπ:

«Η Ελληνική Ορθόδοξη Εκκλησία και ο ακαδημαϊκός κόσμος του Ελληνικού Λαού, διαμαρτύρεται κατά της δίωξης των Εβραίων. Ο ελληνικός λαός, είναι βαθιά λυπημένος όταν έμαθε πως οι γερμανικές αρχές Κατοχής, έχουν ήδη θέσει σε εφαρμογή ένα πρόγραμμα σταδιακής απέλασης των Ελλήνων της εβραϊκής κοινότητας και ότι οι πρώτες ομάδες των

εκτοπισμένων, βρίσκονται ήδη καθ' οδόν στα στρατόπεδα συγκέντρωσης της Πολωνίας. Σύμφωνα με τους όρους της ανακωχής, όλοι οι Έλληνες πολίτες, χωρίς διακρίσεις, φυλής ή θρησκείας, θα έπρεπε να τυγχάνουν ίσης μεταχείρισης από τις κατοχικές αρχές. Οι Έλληνες Εβραίοι έχουν αποδείξει την αξία τους.

Έχουν συμβάλει στην οικονομική ανάπτυξη της χώρας, είναι νομοταγείς πολίτες και κατανοούν πλήρως τα καθήκοντά τους, ως Έλληνες. Έχουν κάνει θυσίες για την Ελλάδα και ήταν πάντα στην πρώτη γραμμή της πάλης του ελληνικού έθνους, για την υπεράσπιση των αναφαίρετων ιστορικών δικαιωμάτων του.

Στην εθνική μας συνείδηση, όλα τα παιδιά της Μητέρας Ελλάδας αποτελούν μια αναπόσπαστη ενότητα:

είναι ισότιμα μέλη του εθνικού σώματος, ανεξαρτήτως θρησκείας. Η αγία Ορθόδοξη θρησκεία μας δεν αναγνωρίζει ανώτερη ή κατώτερη ποιότητα με βάση τη φυλή ή τη θρησκεία και η θρησκεία μας αναφέρει πως: «Δεν υπάρχει ούτε Εβραίος, ούτε Έλληνας» και συνεπώς καταδικάζει κάθε απόπειρα διακρίσεων ή δημιουργίας φυλετικών ή θρησκευτικών διαφορών. Είναι κοινή η μοίρα μας τόσο στις μέρες της δόξας όσο και σε περιόδους εθνικής ατυχίας και είναι άρρηκτοι οι δεσμοί μεταξύ όλων των Ελλήνων πολιτών, χωρίς εξαίρεση, ανεξάρτητα από τη φυλή.

Σήμερα, ανησυχούμε βαθύτατα για την τύχη των 60.000 συμπολιτών μας, οι οποίοι είναι Εβραίοι. Έχουμε ζήσει μαζί και οι δύο την δουλεία και την ελευθερία και εκτιμούμε τα συναισθήματά τους, την αδελφική τους

στάση, την οικονομική τους προσφο-
ρά και το πιο σημαντικό, τον πατριω-
τισμό τους.

Αθήνα, 23η Μαρτίου 1943»

**Αρχιεπίσκοπος Αθηνών και πάσης
Ελλάδος, Δαμασκηνός**

Όταν έλαβε το έγγραφο ο Γερμα-
νός στρατηγός απείλησε τον Αρ-
χιεπίσκοπο ότι θα τον τουφεκίσει.
Η απάντηση του Δαμασκηνού: «Οι
Ιεράρχες της Ελλάδος, στρατηγέ
Στρόπ, δεν τουφεκίζονται, απαγχο-
νίζονται. Σάς παρακαλώ να σεβα-
σθήτε αυτήν την παράδοσιν».

**Πηγή: Κατερίνα Χουζούρη,
28/10/2015, www.pemptousia.gr**

Μπροστά στον «ξένο» σήμερα

Ν. Πορτοκάλογλου, Είμαι ξένος

Είμαι ξένος, είμαι μοναχός
μες στους ξένους ένας ξένος
ένας ναυαγός.

Είμαι ξένος μες στον κόσμο αυτό
πού πατάω, πού πηγαίνω
τί γυρεύω εδώ.

Είμαι ξένος, είμαι ορφανός
δεν με είδες, δε με ξέρεις
είμ' αόρατος.

Είμ' ένας ξένος, είμαι ο κανείς
στα φανάρια σου ξεπλένω
τα τζάμια για να δεις.

Ένας άπιστος μες στους πιστούς
στους άπιστους πιστός
είμ' ένας ξένος μες στους αδελφούς
στους ξένους αδελφός.

[...]

Μπέρτολτ Μπρεχτ, Για τον όρο «μετανάστες»

Λαθεμένο μου φαινόταν πάντα το
όνομα που μας δίνουν.

«Μετανάστες».

Θα πει κείνοι που αφήσαν την
πατρίδα τους.

Εμείς, ωστόσο, δε φύγαμε γιατί το
θέλαμε

λεύτερα να διαλέξουμε μια άλλη γη.

Ούτε και σε μια άλλη χώρα μπήκαμε
να μείνουμε για πάντα, αν γινόταν

Εμείς φύγαμε στα κρυφά. Μας
κυνηγήσαν,

μας προγράψανε. Κι η χώρα που
μας δέχτηκε,

σπίτι δε θα 'ναι, μα εξορία.

(Ο Μπ. Μπρεχτ έγραψε το ποίημα
αυτό το 1937, όταν ζούσε ως αυτοε-
ξόριστος στη Σκανδιναβία, κατατρεγ-
μένος από τη χιτλερική εξουσία).

Τι σημαίνει ξένος/άλλος;

Γιώργος Σεφέρης, Μυθιστόρημα

«...τὸν ξένο καὶ τὸν ἐχθρὸ τὸν εἶδα-
με στὸν καθρέφτη».

Ἅγιος Μακάριος, 4ος αἰώνας μ.Χ

«Κόλαση εἶναι νὰ μὴν μπορεῖς νὰ
δεις τὸ πρόσωπο τοῦ Ἄλλου».

Ἰδέα γιὰ δραστηριότητα

Διαβάστε σε δυάδες πρῶτα τὸ τραγούδι "Εἶμαι ξένος" καὶ τὸ ποίημα "Γιὰ τὸν ὄρο μετανάστες", συζητήστε τὰ καὶ σημειώστε τὶς σημαντικότερες σκέψεις σας.

Κατόπιν ενωθεῖτε με ἄλλη μια δυάδα καὶ συζητήστε ὅλοι μαζί τὸ νόημα τῶν ρητῶν τοῦ Σεφέρη καὶ τοῦ Αγ. Μακαρίου. Τι σας κάνουν νὰ σκέφτεστε γιὰ τὸ τί σημαίνει γιὰ τὸν καθένα μας ὁ «άλλος»;

'Ταξιδιώτες', στο λιμάνι της Μασσαλίας, Bruno Catalano 2014

Ιδέες για δραστηριότητες

- 1. Ψάξτε την οικογενειακή σας ιστορία. Από τους προγόνους ή τους συγγενείς σας, πόσοι και ποιοι αναγκάστηκαν να μεταναστεύσουν ή υπήρξαν πρόσφυγες; Διηγηθείτε την ιστορία τους στην τάξη.**

2. Κοιτάξτε την εικόνα του 'Ταξιδιώτη' στο λιμάνι της Μασσαλίας. Έχετε ένα λεπτό για να συμπληρώσετε το κάθε κουτί του σχήματος 'παρατηρώ επεξεργάζομαι ερμηνεύω'. Ο δάσκαλος ή η δασκάλα σας θα σας βοηθήσει να κρατήσετε χρόνο.

ΠΑΡΑΤΗΡΩ

Περιγράψω κάτι όπως φαίνεται

ΕΠΕΞΕΡΓΑΖΟΜΑΙ

Επεκτείνομαι στις λεπτομέρειές
ΤΟΥ

ΕΡΜΗΝΕΥΩ

Εξηγώ τι σημαίνει για μένα, ποια
είναι η σημασία του και το νόημά
ΤΟΥ

Ζούμε και προσευχόμαστε μαζί

Διαθρησκειακή προσευχή

«Διαθρησκειακή προσευχή στη μνήμη των αδικοχαμένων προσφύγων πραγματοποιήθηκε σήμερα (3/11/2015) στο Άγαλμα της Μικρασιάτισσας Μάνας, στην Επάνω Σκάλα της Μυτιλήνης, στο πλαίσιο του τριημέρου πένθους που κήρυξε ο Δήμος Λέσβου για τους δεκάδες νεκρούς μετανάστες και πρόσφυγες που πνίγηκαν στην προσπάθειά τους

να φτάσουν στη Λέσβο.

Παρόντες και οι δυο Μητροπολίτες της Λέσβου ο Μυτιλήνης Ιάκωβος και ο Μηθύμνης Χρυσόστομος επικεφαλής ομάδας ιερέων των δυο Μητροπόλεων, μουσουλμάνοι θρησκευτικοί λειτουργοί, ο Δήμαρχος Λέσβου Σπύρος Γαληνός και εκπρόσωποι των τοπικών πολιτικών και αυτοδιοικητικών αρχών, εθελοντές και μέλη μη Κυβερνητικών Οργανώσεων που δραστηριοποιούνται στο μεταναστευτικό και φυσικά πολλοί πολίτες που με την παρουσία τους ζήτησαν να αφυπνιστεί η ευρωπαϊκή αλλά και η παγκόσμια κοινότητα και να δώσει λύση σε αυτή τη συνεχιζόμενη ανθρωπιστική κρίση.

Όπως σημειώνεται σε σχετική ανακοίνωση του Δήμου Λέσβου «με αυτή την άκρως συμβολική κίνηση,

δείχνουμε σε όλο τον κόσμο ότι, ανεξαρτήτως θρησκεύματος και καταγωγής, στεκόμαστε όλοι ενωμένοι ενάντια στους εγκληματίες που στέλνουν καθημερινά στον θάνατο μητέρες και μικρά παιδιά»».

Κείμενο: ΑΠΕ-ΜΠΕ, 4/11/2015

Κοινή Διακήρυξη Οικουμενικού Πατριάρχη Βαρθολομαίου, Πάπα Φραγκίσκου, Αρχιεπισκόπου Ελλάδος Ιερωνύμου Β', 16 Απριλίου 2016

«Από την πλευρά μας, υπακούοντας στο θέλημα του Κυρίου μας Ιησού Χριστού, πιστεύουμε ακράδαντα, ολόψυχα και με αποφασιστικότητα, ότι πρέπει να εντείνουμε τις προσπάθειες μας για την προώθηση της πλήρους ενότητας όλων των Χριστιανών. Επιβεβαιώνουμε την πεποίθησή μας ότι η «συμφιλίωση (με-

ταξύ των Χριστιανών) περιλαμβάνει την προώθηση της κοινωνικής δικαιοσύνης εντός και μεταξύ όλων των λαών... Μαζί, θα κάνουμε το χρέος μας, ώστε να προσφέρουμε στους μετανάστες, τους πρόσφυγες, και τους αιτούντες άσυλο, μία ανθρώπινη υποδοχή στην Ευρώπη» (Οικουμενική Χάρτα, 2001). Με την υπεράσπιση των θεμελιωδών ανθρωπίνων δικαιωμάτων των προσφύγων, των αιτούντων άσυλο και των μεταναστών, καθώς και των πολλών περιθωριοποιημένων ανθρώπων στις κοινωνίες μας, έχουμε ως στόχο να εκπληρώσουμε την αποστολή των Εκκλησιών, που είναι η διακονία του κόσμου.»

Ο Πάπας Φραγκίσκος και ο Οικουμενικός Πατριάρχης Βαρθολομαίος αγκαλιάζουν ένα μωρό προσφυγόπουλο.

Γ. Ρίτσος, Και να αδερφέ μου Ερμηνεία: Ν. Ξυλούρης

**Και να αδερφέ μου που μάθαμε να
κουβεντιάζουμε
ήσυχα, ήσυχα κι απλά
Καταλαβαινόμαστε τώρα,
καταλαβαινόμαστε τώρα
δεν χρειάζονται περισσότερα**

**Κι αύριο λέω θα γίνουμε ακόμα πιο
απλοί
Θα βρούμε αυτά τα λόγια που
παίρνουνε το ίδιο βάρος
σ' όλες τις καρδιές, σ' όλα τα χείλη
Έτσι, να λέμε πια τα σύκα-σύκα και
τη σκάφη-σκάφη**

**Κι έτσι που να χαμογελάνε οι άλλοι
και να λένε
Τέτοια ποιήματα σου φτιάχνω
εκατό την ώρα
Αυτό θέλουμε κι εμείς**

**Γιατί εμείς δεν τραγουδάμε για να
ξεχωρίσουμε, αδελφέ μου
απ' τον κόσμο
Εμείς τραγουδάμε
για να σμίξουμε, να σμίξουμε τον
κόσμο.**

Ιδέες για δραστηριότητες

- 1. Ερευνήστε: Ποια είναι τα θεμελιώδη ανθρώπινα δικαιώματα των προσφύγων στα οποία αναφέρονται στη Διακήρυξή τους ο Πατριάρχης, ο Αρχιεπίσκοπος και ο Πάπας;**
- 2. Τι σκέψεις σας δημιουργούνται όταν ακούτε τη λέξη «αδερφός»;**
- 3. Σύμφωνα με το τραγούδι, τι σημαίνει να είμαστε αδέρφια με τους άλλους; Ακούστε το**

τραγούδι και προσθέστε δικές σας ιδέες ή τους δικούς σας στίχους.

Ο καλός καπετάνιος της Ρόδου

Η Ροδιακή, 10/11/16

Για μια ακόμα φορά, ο καπετάνιος Τσετίν Καραοσμάν χάρισε ολόκληρη την «ψαριά» στους πιστούς χριστιανούς που βρέθηκαν στον Πανορμίτη της Σύμης από κάθε γωνιά της Ελλάδος.

147 / 125 - 126

Όπως είναι γνωστό ο καπετάν Τσετίν προσφέρει κάθε χρόνο τα τελευταία χρόνια μεγάλες ποσότητες με ψάρια σε ενορίες της Ρόδου και συγκεκριμένα στον Άγιο Παντελεήμονα, προκειμένου να διατεθούν άμεσα σε οικογένειες που έχουν άμεση ανάγκη.

Αλληλεγγύη μεταξύ Ορθοδόξων και Κοπτών Χριστιανών

Ο Πατριάρχης των Κοπτών Θεόδωρος και ο Αρχιεπίσκοπος Ελλάδας Ιερώνυμος

Επίσημη επίσκεψη στην Εκκλησία της Ελλάδος πραγματοποιεί αυτές τις μέρες ο Πάπας και Πατριάρχης των Κοπτών κ. Θεόδωρος. Μετά την άφιξή του, το απόγευμα της Πέμπτης, ο Πατριάρχης Θεόδωρος επισκέφθηκε τον Αρχιεπίσκοπο Αθηνών και πάσης Ελλάδος κ. Ιερώνυμο στην Αρχιεπισκοπή. Στη συνέχεια, επισκέφθηκαν μαζί τα γραφεία της Κεντρικής Διοίκησης του Φιλανθρωπικού Οργανισμού «Αποστολή».

Ο Πατριάρχης των Κοπτών στην προσφώνησή του αναφέρθηκε εκτενώς στις σχέσεις των δυο λαών και κυρίως των δυο Εκκλησιών τονίζοντας ότι «οι μεταξύ των δύο Λαών, Ελλήνων και Αιγυπτίων Χριστιανών, θερμοί δεσμοί αδελφότητας ανανεώνονται στο διάβα των αιώνων, αφού στην Αίγυπτο υπάρχει παλαιόθεν Ελληνική Κοινότητα, ενώ και η Ελλάδα

σήμερα φιλοξενεί αδελφικά και με αγάπη Χριστού Κόπτες Χριστιανούς στην Αθήνα».

Ευχήθηκε «σύντομα ο Ελληνικός Λαός με τη βοήθεια του Αγίου Θεού, να καταφέρει να υπερβεί την κρίση και να επιστρέψει και πάλι σε ρυθμούς ανάπτυξης και ευημερίας» και χαρακτήρισε εκπληκτικό το έργο της «Αποστολής» λέγοντας ότι «η Εκκλησία της Ελλάδος υπό την πνευματική καθηγεσία του Μακαριωτάτου Προκαθημένου Αυτής, Αρχιεπισκόπου Αθηνών Ιερώνυμου του Β', ανταποκρίθηκε άμεσα και στις δύο αυτές προκλήσεις των καιρών μας, δηλαδή στην προσφυγική και μεταναστευτική κρίση, και στην εγχώρια οικονομική και κοινωνική κρίση, με την "Αποστολή", θέτοντας σε εφαρμογή **σχέδιο αρωγής προς όλους τους**

συνανθρώπους μας, Χριστιανούς και μη, χωρίς διακρίσεις και αποκλεισμούς δίδοντας ταπεινή μαρτυρία της Χριστιανικής πίστεώς μας δια των αγαθών έργων».

Πηγή: www.ecclesia.gr, 8/12/2016

Επίσκεψη του Πατριάρχη Θεόδωρου στην Συνοδική επιτροπή Διορθοδόξων και Διαχριστιανικών σχέσεων της Ιεράς Σύνοδου (ανώτατο διοικητικό σώμα) της Εκκλησίας της Ελλάδας.

Ιδέες για δραστηριότητες

- 1. Χωρισμένοι σε ομάδες, διαβάστε το άρθρο για τον καλό καπετάνιο της Ρόδου και τα σχόλια του Κόππη Πατριάρχη Θεόδωρου για τη φιλανθρωπική δράση της Εκκλησίας της Ελλάδας και σκεφτείτε: πώς αυτοί οι άνθρωποι εκφράζουν την αγάπη τους; Συζητήστε τις διαπιστώσεις σας στην τάξη και στηρίξτε τις με συγκεκριμένες αναφορές στα κείμενα.**
- 2. Γιατί είναι σημαντικό οι θρησκευτικοί ηγέτες να βρίσκονται και να κάνουν κοινές δηλώσεις; Έχει σημασία για τους πιστούς και για αυτούς που ταλαιπωρούνται;**

3. Συζητήστε στην τάξη, σκεπτόμενοι όλα όσα μάθατε στην ενότητα: Γιατί είναι δύσκολο για τους ανθρώπους να αγαπούν ο ένας τον άλλο; Γιατί είναι δύσκολο για χώρες να συνυπάρχουν ειρηνικά; Γιατί είναι δύσκολο για θρησκείες να συνυπάρχουν ειρηνικά;

ΚΕΙΜΕΝΙΚΕΣ ΠΗΓΕΣ

Το βασικό Υλικό όπως αναρτήθηκε από το ΙΕΠ και δόθηκε στην ομάδα επεξεργασίας περιελάμβανε τις παρακάτω πηγές:

- 1. Διδακτικά εγχειρίδια Δημοτικού:
α) Γ' (1992), Δ' (1993), Ε' (1995)
και ΣΤ' (1995)
β) Γ', Δ', Ε' και ΣΤ' (2006)**
- 2. Τα παιδιά διαβάζουν τη Βίβλο,
εκδ. Ελληνική Βιβλική Εταιρία,
Αθήνα 2005**
- 3. Ματθαίος Μουντές, Ιστορίες από
τη Βίβλο, Παλαιά Διαθήκη, εκδ.
Καστανιώτη, Αθήνα 1997**
- 4. Ματθαίος Μουντές, Ιστορίες από
τη Βίβλο, Καινή Διαθήκη, εκδ.
Καστανιώτη, Αθήνα 1998**
- 5. Μαρίζα Ντεκάστρο, Βυζαντινή
Τέχνη. Οδηγός για παιδιά, εκδ.
Κέδρος, Αθήνα 2001**

- 6. Μαρίζα Ντεκάστρο, Διαβάζοντας τις βυζαντινές εικόνες, εκδ. Νέοι Ακρίτες, Αθήνα 1992**
- 7. Άννα Κωστάκου-Μαρίνη, Το Πάσχα της Αννούλας, εκδ. Παρουσία, Αθήνα 1994**
- 8. Άννα Κωστάκου-Μαρίνη, Οι γιορτές του Αποστόλη, εκδ. Παρουσία, Αθήνα**
- 9. Άννα Κωστάκου-Μαρίνη, Η γιορτή του Σωτήρη, εκδ. Αρμός, Αθήνα 1996**
- 10. Γεώργιος Μέγας, Ελληνικές γιορτές και έθιμα της λαϊκής λατρείας, εκδ. Εστία, Αθήνα 2007**

Η ομάδα επεξεργασίας παραθέτει εδώ τις δικές της περαιτέρω προσθήκες κειμενικού υλικού ανά Θεματική Ενότητα:

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ 5: Απο τους Χριστιανούς της χώρας μας στους Χριστιανούς του Κόσμου

- 1. Σύνταγμα της Ελλάδας, από τη σελίδα www.hellenicparliament.gr**

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ 6: Θρησκείες στη χώρα μας.

- 1. Οικουμενική Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, από τη σελίδα www.amnesty.gr**
- 2. Ευρωπαϊκές Οδηγίες για την προώθηση και προστασία της ελευθερίας της θρησκείας ή πίστης, από τη σελίδα www.eeas.europa.eu**
- 3. Σύνταγμα της Ελλάδας, από τη σελίδα www.hellenicparliament.gr**
- 4. Εβραϊκές κοινότητες της Ελλάδας: επεξεργασμένες και θεολογικά επιμελημένες πληροφορίες**

από τη σελίδα www.el.wikipedia.org (λήμματα: 'Ιστορία των Εβραίων στην Ελλάδα' και 'Θρησκεία στην Ελλάδα')

5. Στίχοι του τραγουδιού του D. Saltiel, 'Primavera en Salonico', Μουσικό Υλικό ΙΕΠ για τη ΣΤ' τάξη
6. Η Εβραϊκή κοινότητα στα Ιωάννινα: επεξεργασμένες πληροφορίες από τη σελίδα www.kis.gr
7. Γιοσέφ Ελιγιά, Στη λίμνη των Ιωαννίνων, Δημοσιεύτηκε στο περ. Μεγάλη Ελληνική Εγκυκλοπαίδεια, τχ.55-56, (6-3-1927)
8. Κάρολος Κουν: επεξεργασμένες πληροφορίες από τη σελίδα www.el.wikipedia.org (λήμμα: 'Κάρολος Κουν')
9. Από την Καινή Διαθήκη: Κατά Ματθαίον, 25:31-46

10. Ύμνος Μ. Παρασκευής 'Δος μοι τούτον τόν ξένον', μετάφραση από τη σελίδα www.remprousia.gr
11. Από την Επιστολή του Αποστόλου Παύλου στους Κορίνθιους: Ύμνος στην αγάπη: μεταφρασμένο απόσπασμα από τη σελίδα [www. diakonehema.gr](http://www.diakonehema.gr)
12. Ο ύμνος της αγάπης του Απ. Παύλου: από τη σελίδα www.diakonehema.gr
13. Επεξεργασμένο το: Αχιλλέας Παπαρσένος, 'Το «θαύμα της Ζακύνθου»...', Η Καθημερινή, Αθήνα, 27/9/2015, από τη σελίδα [www. kathimerini.gr](http://www.kathimerini.gr)
14. Αποσπάσματα στίχων από το τραγούδι του Ν. Πορτοκάλογλου, 'Είμαι ξένος', από τη σελίδα www.portokaloglou.gr

15. Δημήτρης Τσιλιβίδης, "Ο ΜΗ-ΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΟΣ ΙΩΑΚΕΙΜ ΑΛΕΞΟΠΟΥΛΟΣ: η ζωή και το έργο του". Διδακτορική διατριβή, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, 1996.
16. Ισραηλιτική Κοινότητα Χαλκίδας, από τη σελίδα www.kis.gr
17. Κατερίνα Χουζούρη, "Αρχιεπίσκοπος Δαμασκηνός: «Οι Ιεράρχες της Ελλάδος δεν τουφεκίζονται. Απαγχονίζονται»". 28/10/2015, από τη σελίδα www.rempousia.gr
18. Στίχος από το ποίημα του Γ. Σεφέρη 'Μυθιστόρημα', από την έκδοση «Γιώργος Σεφέρης, Ποιήματα», εκδ. Ίκαρος, 1989
19. Απόφθεγμα του Αγ. Μακαρίου του Αιγύπτιου από τη σελίδα www.ebooks.edu.gr (Βιβλίο

Θρησκευτικών Γ' Λυκείου)

- 20. Ανυπόγραφο 'ΛΕΣΒΟΣ: Χριστιανοί και Μουσουλμάνοι προσευχήθηκαν για τους νεκρούς πρόσφυγες'. Αναδημοσίευση κειμένου του ΑΠΕ-ΜΠΕ από τη σελίδα www.orthodoxia.info, 5/11/2015**
- 21. Απλοποιημένο (μονοτονικό) απόσπασμα από το αναρτημένο κείμενο 'Κοινή Διακήρυξη Πάπα, Πατριάρχη και Αρχιεπισκόπου', από τη σελίδα www.iaath.gr**
- 22. Γ. Ρίτσος, Καπνισμένο Τσουκάλι, εκδ. Κέδρος, Αθήνα 1974**
- 23. Ανυπόγραφο ' Ο μουσουλμάνος της Ρόδου που χαρίζει ψάρια σε χριστιανικές γιορτές', Η Ροδιακή, Ρόδος, 10/11/2016, από τη σελίδα www.rodiaiki.gr**
- 24. Αποσπάσματα από το αναρτημένο κείμενο 'Πατριάρχης των**

**Κοππών κ. Θεόδωρος: «Η Εκ-
κλησία της Ελλάδος ανταποκρί-
θηκε άμεσα στην προσφυγική
και μεταναστευτική κρίση»', από
τη σελίδα www.ecclesia.gr**

ΕΙΚΟΝΙΣΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ

Εικονογράφηση εξωφύλλου: Κοψίδης Ράλλης, «Το όραμα του Απ. Παύλου», τοιχογραφία στο νάρθηκα του ιερού ναού Αποστόλου Παύλου του Ορθοδόξου Κέντρου του Οικουμενικού Πατριαρχείου, Chambésy Genève, 1978.

Εικονογράφηση οπισθοφύλλου: Κοψίδης Ράλλης, «Προσχέδιο για την εικονογράφηση της οροφής του κεντρικού κλίτους», 1975. Διακοσμητικό πλαίσιο εντός των Θεματικών Ενοτήτων: Κοψίδης Ράλλης Κόντογλου Φώτης, διακόσμηση στο Γ.Α. Μέγας Ελληνικά Παραμύθια, εκδ. Ι.Δ. Κολλάρος και Σία (Εστίας), Αθήνα, 1962.

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ 5

Χριστιανοί της Ελλάδας, της Ινδίας,

της Νορβηγίας, της Σερβίας,
www.cbc.ca, www.jabruk Bharat.

του Σουδάν, της Ιερουσαλήμ
com, www.christianpost.com,
www.charlotteobserver.com,
www theappaspost.com

Κατασκήνωση μαθητών Δημοτικού
και Γυμνασίου
www.goarch.org

Άγιος Γεώργιος, Βιέννη
www.efxinosprontos.gr

Πάσχα Ελλήνων στην Αυστραλία
www.patrasevents.gr

Χάρτης Ορθοδόξων
Υλικό ΙΕΠ

Καθολικοί
Υλικό ΙΕΠ

Παναγιά Χοζοβιώτισσα, Αμοργός
www.saint.gr

Ναός Αγ. Γεωργίου, Άνω Σύρος
www.episkopisyrou.gr

Ναός Αγίου Ιωσήφ, Λουτρά Τήνου
www.catholic.gr

Άγιος Διονύσιος Ζακύνθου
www.monasthriathsellados.gr

Το Αρκάδι
www.el.wikipedia.org

Η Ροτόντα
www.lifo.gr

Η Παναγία Σουμελά
www.mediainformaticslab.gr

Μονή Σιμωνόπετρας
www.mapio.net

Μονή Δοχειαρίου
www.shmeiakairwn.wordpress.com

Εκατονταφυλιανή Πάρου
www.room5.trivago.gr

Η Παναγία των Παρισίων
www.pameparisi.gr

Άγιος Πέτρος, Ρώμη
www.commons.wikimedia.org

Ναός Αναστάσεως Τιράνων

www.amen.gr

Σαγκράδα Φαμίλια

www.dinfo.gr

Ναός Ευαγγελισμού Γουισκόνσιν

www.skyscrapercity.com

Πιετά

www.el.wikipedia.org

Ευαγγελικός ναός

www.veria.gec.gr

Εκκλησιαστικό όργανο Τολέδο

www.waymarking.com

Βιτρώ Παναγίας Παρισίων

www.flickr.com

Ο ναός και η εικόνα της Παναγίας
της Τήνου

www.mihanitouchronou.gr

Μονή Ιεράς Καρδίας του Ιησού, Τή-
νος

www.catholic.gr

Θεία Κοινωνία Ορθοδόξων www.

inagiounikolaouneou.gr
Θεία Κοινωνία Καθολικών
www.wisegeek.com

Λογότυπο του Συμβουλίου Εκκλησιών

www.brill.com

Εικόνα/ Θεάνθρωπος Χριστός
www.filoumenos.gr

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ 6

Μοναστηράκι, Αθήνα
www.tripadvisor.com

Συναγωγή Αθήνα
Υλικό ΙΕΠ

Οδηγός Σιχ
Υλικό ΙΕΠ

Προσευχή μουσουλμάνων
Υλικό ΙΕΠ

Σβάστικα

www.iphicratisamyras.com

Σβάστικα νομίσματα

www.terrpapers.com

Γιν και Γιανγκ

www.en.wikipedia.org

Μενορά

<http://hcrfgl.blogspot.gr>

Ημισέληνος με άστρο

www.pinterest.com

Φετιχιέ τζαμί

www.kathimerini.gr

Γενί τζαμί (Κομοτηνή)

www.eleutherotypia.gr

Η Συναγωγή της Θεσσαλονίκης

Υλικό ΙΕΠ

Συνοικία Σεμπί

www.anemourion.blogpot.gr

Βίλα Αλλατίνη

www.thessarchitecture.wordpress.com

Εβραϊκή συνοικία στα Ιωάννινα
www.kis.gr

Γιοσέφ Ελιγιά
www.romianews.gr

Κάρολος Κουν
www.arive.gr

Η Αποκαθήλωση
www.dogma.gr

Λουκάς Καρρέρ και Μητροπολίτης
Χρυσόστομος
www.lifo.gr

Δημητριάδος Ιωακείμ **www.users.sch/markmarkou**

Αρχιεπίσκοπος Δαμασκηνός
www.now24.gr

'Ταξιδιώτες', στο λιμάνι της Μασσα-
λίας, Bruno Catalano
www.poraganda.gr

Διαθρησκειακή προσευχή στη Λέσβο (1)

www.lesvospost.com

Διαθρησκειακή προσευχή στη Λέσβο (2)

www.lesvospost.com

Υπογραφή διακήρυξης Β-Ι-Φ, Λέσβος

www.iaath.gr

Ο Πάπας Φραγκίσκος και ο Οικ. Πατριάρχης Βαρθολομαίος

www.protagon.gr

αγκαλιάζουν ένα προσφυγόπουλο

Ο καλός καπετάνιος της Ρόδου

www.rodiki.gr

Επίσκεψη Κόπτη Πατριάρχη

www.ecclesia.gr

Επίσκεψη Κόπτη Πατριάρχη στη ΔΙΣ

www.ecclesia.gr

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Θεματική Ενότητα 5

Από τους χριστιανούς της χώρας
μας στους χριστιανούς του κόσμου

Θεματική Ενότητα 6

Θρησκείες στη χώρα μας

Βάσει του ν. 3966/2011 τα διδακτικά βιβλία του Δημοτικού, του Γυμνασίου, του Λυκείου, των ΕΠΑ.Λ. και των ΕΠΑ.Σ. τυπώνονται από το ΙΤΥΕ - ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ και διανέμονται δωρεάν στα Δημόσια Σχολεία. Τα βιβλία μπορεί να διατίθενται προς πώληση, όταν φέρουν στη δεξιά κάτω γωνία του εμπροσθόφυλλου ένδειξη «ΔΙΑΤΙΘΕΤΑΙ ΜΕ ΤΙΜΗ ΠΩΛΗΣΗΣ». Κάθε αντίτυπο που διατίθεται προς πώληση και δεν φέρει την παραπάνω ένδειξη θεωρείται κλεψίτυπο και ο παραβάτης διώκεται σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 7 του νόμου 1129 της 15/21 Μαρτίου 1946 (ΦΕΚ 1946,108, Α').

Απαγορεύεται η αναπαραγωγή οποιουδήποτε τμήματος αυτού του βιβλίου, που καλύπτεται από δικαιώματα (copyright), ή η χρήση του σε οποιαδήποτε μορφή, χωρίς τη γραπτή άδεια του Υπουργείου Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων / ΙΤΥΕ - ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ.